

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra slovanských jazyků a literatur

Oddělení českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Srovnání psaného a mluveného projevu žáků II. stupně základní školy

Vypracoval: Jan Skřivan

Vedoucí práce: PhDr. Milena Nosková, Ph.D.

České Budějovice 2016

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Mileně Noskové, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Poděkování patří i všem vedoucím z Turisticko-vodáckého oddílu BAMS a také žákům za jejich spolupráci.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

29. prosince 2016

.....

Jan Skřivan

Anotace

Tématem bakalářské práce je analýza mluveného a psaného projevu žáků druhého stupně základní školy, především porovnání rozdílů mezi jazykem mluveným a psaným u žáků stejného ročníku, dále bude následovat například srovnání dvou stejných projevů žáků různých ročníků. Zhodnocena bude též gramatika, stylistika a slovní zásoba. Cílem práce je poukázat na zlepšování (zhoršování, stagnaci) jazykového a písemného projevu žáků jednotlivých ročníků.

Annotation

The topic of the bachelor thesis is analyse of spoken and written skills of pupils of secondary school, mostly comparison of the differences between spoken and written language among pupils of the same year. Next will follow, for example, comparison of two identical expressions of pupils from different years. Thesis will evaluate grammar, stylistics and vocabulary. The aim is to highlight the improvement (deterioration, stagnation) of language and writing skills of students for each year.

Obsah

Úvod.....	8
1. Funkční styly	10
1.1 Styl prostěsdělovací.....	10
1.2 Umělecký funkční styl	11
1.3 Administrativní styl.....	12
1.4 Odborný styl.....	13
1.5 Publicistický styl	14
2. Stylotvorné faktory	15
2.1 Subjektivní stylotvorné faktory	15
2.2 Objektivní stylotvorné faktory	16
3. Slohové postupy.....	19
3.1 Vyprávěcí slohový postup	19
3.2 Informační slohový postup	20
3.3 Popisný slohový postup	20
3.4 Výkladový slohový postup	21
3.5 Úvahový slohový postup	21
4. Užitá forma komunikátu – mluvenost a psanost.....	23
5. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.....	25
6. Metodologie	27
6.1 Vznik textů	27
6.1.1 Vznik psaného projevu	27
6.1.2 Vznik mluveného projevu	27
7. Mluvené projevy	29
7.1 6A–D	30
7.2 6B–D	31
7.3 7A–CH.....	32
7.4 7B–D	33
7.5 8A–D	34
7.6 8B–CH.....	35
7.7 9A–CH.....	36
7.8 9B–D	37
7.9 Shrnutí mluvených projevů	38
8. Psané projevy	39
8.1 6.A–D	40
8.2 6B–D	41
8.3 7A–CH.....	42

8.4 7B–D	43
8.5 8A–D	44
8.6 8B–CH.....	45
8.7 9A–CH.....	46
8.8 9B–D	47
8.9 Shrnutí psaných projevů.....	48
9. Porovnání mluvených a psaných projevů.....	49
9.1 6A–D	50
9.2 6B–D	50
9.3 7A–CH.....	51
9.4 7B–D	51
9.5 8A–D	52
9.6 8B–CH.....	52
9.7 9A–CH.....	53
9.8 9B–D	53
Závěr.....	54
Bibliografie	56
Přílohy	58

Seznam zkratek

RVP VZ – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Námi zvolené označení pro jednotlivé žáky

6A–D:

6.–9. ročník

Žák A/B zkoumaný jako první A nebo jako druhý B ze dvojice stejného ročníku

D/CH – dívka/chlapec

Seznam značek používaných v transkriptech

■ – pauza

↓ – klesnutí melodie

↑ – stoupnutí melodie

☺ – otázka

: – prodloužení samohlásky

@ – hezitační zvuk

___ – nesrozumitelné nebo nejasné slovo či úsek slova

XY – velká písmena značí zdůraznění slabiky nebo slova

Úvod

Mluvené i psané projevy jsou součástí každodenního života, jedinec jejich prostřednictvím projevuje pocity, názory, dokáže díky nim komunikovat s okolím a navazovat sociální vazby, zejména jsou důležité u žáků základních škol, kde se tyto schopnosti vyvíjí. V naší práci jsme se rozhodli zaměřit pozornost na oba druhy projevů u žáků na druhém stupni základních škol.

V teoretické části práce se zabýváme tématy, která přímo souvisí s texty a komunikací. První kapitola se zabývá funkčními styly, které jsou nedílnou součástí každého projevu, naše pozornost byla zaměřena především na styl prostěsdělovací a umělecký, které žáci využívali ke svým projevům. Stylotvorné faktory, kterými se dále zabýváme, nám určují, jaké faktory budou na jedince působit při vzniku komunikátu ze subjektivního i objektivního hlediska, a tedy dotvářet celkový dojem z projevu. Kapitola Slohové postupy, kterými se děti zabývají již na základní škole, nám podá jasné schéma, jak by měl výsledný komunikát vypadat, zaměříme se především na vyprávěcí slohový postup, který byl použit v textech našeho výzkumu. Všechny již zmíněné kapitoly lze použít v mluveném i psaném projevu, proto se v následující kapitole Užitá forma komunikátu – mluvenost a psanost zaměříme přímo na rozdíly mezi těmito druhy komunikace, které jsou pro náš výzkum zásadní. V předposlední kapitole se zabýváme Rámcovým vzdělávacím programem pro základní školy, kde jsme se zaměřili na témata ohledně jazyků a jazykové komunikace. V úplném závěru teoretické části je podána metodologie, která navazuje na část výzkumnou.

Ve výzkumné části jsme se přímo zaměřili na psané texty a poslechy žáků, které byly později přepsány a doplněny o značky pro pochopitelnost mluveného slova v tištěné podobě na základě zásad, jak je používá Olga Müllerová ve své publikaci *Mluvená čeština v autentických textech*. Sbírání materiálů psaného projevu, bylo provedeno na dětském letním táboře v Kadově u Blatné a o několik měsíců později byly shromážděny i materiály k projevům mluveným na schůzce Turisticko-vodáckého kroužku BAMS ve Strakonicih, jednalo se o ty stejné školáky. Tématem se staly dvě všeobecně známé pohádky od bratří Grimmů, Červená karkulka a Šípková Růženka. Každý z těchto textů byl žákům jednou přečten a následně byli žáci požádáni o přepsání nebo o přeřikání tohoto textu svými vlastními slovy, jedná se tedy o texty nepřipravené.

Cílem výzkumu bylo zjistit rozdíly mezi jazykem mluveným a psaným u žáků druhého stupně základní školy, především u školáků stejného ročníku, následně i mezi jednotlivými ročníky. V projevech jsme se zaměřili na zhodnocení hláskosloví,

tvarosloví, syntaxe a slovní zásoby. Na závěr práce shrneme veškeré poznatky z analýz těchto projevů, vyhodnotíme je a případně i navrhneme řešení, jak případné nedostatky řešit.

1. Funkční styly

V následující kapitole se budeme zabývat všemi funkčními styly tak, jak je vymezuje většina současných stylistických příruček a publikací. Pozornost bude tedy věnována stylům prostěsdělovacímu, uměleckému, administrativnímu, odbornému a publicistickému. Vzhledem k tématu práce bude nejvíce pozornosti zaměřeno na funkční styl prostěsdělovací a funkční styl umělecký, které užívali žáci ve svých projevech. Tyto styly můžeme označovat jako primární. Dále se pak můžeme setkat se styly druhotnými, jež jsou od stylů primárních odvozeny nebo se k nim přimykají, tedy mají společné rysy. Jedná se o velmi početnou skupinu, do které patří např. styl konverzační, reklamy, učební, esejistický a epistolární. Při určitých komunikačních situacích pozorujeme, že dochází ke vzniku nových smíšených a proměnlivých komunikátů např. styl managementu, politiky, počítačový, právní. Nesmíme zapomenout ani na ty, které se nacházejí na rozhraní stylů, ty také řadíme do skupiny sekundárních.¹

„Styl každého komunikátu je v procesu vzniku a utváření stylového procesu ovlivňován mnoha faktory. Výsledný výběr a uspořádání výrazových prostředků odpovídá určité funkci, komunikační situaci a cíli komunikace. Při zobecnění okruhu výrazových prostředků plnících jednu a totéž konkrétní funkci nebo funkce přibližně stejné a při pomíjení individuality, kterou do textu a jeho výsledné podoby vnáší autor, dospíváme k pojmu funkční styl.“² Funkce jazyka se uskutečňují v reálném prostředí v nejrůznějších komunikačních případech, které se postupem času obměňují a tedy i vyvíjejí.

1.1 Styl prostěsdělovací

Prostěsdělovací styl bývá označován také jako běžně dorozumivací či hovorový. Slouží k předávání běžných informací, hodnocení a vyjadřování citových postojů ve styku veřejném i neveřejném. Potřeba komunikace je spojena s našimi každodenními činnostmi, ať už se jedná o dorozumívání neformální (rodina, přátelé) či formální (ve veřejných projevech, mezi lidmi bez osobnějšího citového vztahu). Konstituujícím faktorem všech těchto projevů je spontánnost. Ačkoli se dnes objevují i psané texty prostěsdělovacího funkčního stylu, primární je pro něj mluvenost a nepřipravenost.

¹ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*, s. 100

² Tamtéž, s. 93

U komunikátů tohoto druhu se jedná nejčastěji o dialog, při němž se předpokládá, že se oba mluvčí podílejí na rozvíjení konverzace, ačkoli nemusí být stejně aktivní.

„Tyto komunikáty užívají nejen celého národního jazyka ve smyslu inventáře jeho hotových výrazových prostředků a obecných pravidel jejich užívání, ale i možností jejich nového využití a kombinování, a také všech prostředků parajazykových a nejazykových.“³ Ve stylu prostěsdělovacím není možné zachovat aktuální inventář všech jazykových prostředků, zvláště pak například u poloútvárů národního jazyka, kde výrazy rychle vznikají, ale zároveň však i zanikají. Spontánní jazykové projevy jsou také ovlivněny užitím prostředků parajazykových a nejazykových, ty pak mají vliv na daný projev, tedy na jeho vnímání a chápání dalšími účastníky komunikace.

„Většinou místní charakter mluvené komunikace s bezprostředním kontaktem komunikantů utváří soubor jazykových prostředků, jež se v nich užívají ve vazbě na region a sociální vrstvu.“⁴ Vazba na region se odráží v užitých jevech, které spadají pod konkrétní nářeční skupiny nebo podskupiny. Sociální vrstvu určíme podle užitých lexémů z útvarů a poloútvárů národního jazyka. Lze například soudit, že mluvčí, který ve svém projevu užívá velké množství slangových výrazů, bude patřit do nižší sociální vrstvy. S tím je pak často spojená i nedbalost v jazykovém projevu z hlediska tvarosloví i hláskosloví.

1.2 Umělecký funkční styl

Mezi texty spadající pod umělecký funkční styl řadíme všechny texty krásné literatury. „Celek těchto textů vytváří literární tradici, která působí přímo i nepřímo na utváření normy uměleckého stylu.“⁵ Můžeme tedy říci, že vznik nových literárních textů utváří funkční styl umělecké literatury. V těchto druzích textů se jedná o spojení funkce estetické s funkcí komunikační.

„Estetickou funkcí literárního díla rozumíme, že umělecký projev formuluje svou výpověď tak, aby podněcovala představy a působila i na citovou stránku vnímatele, obohacovala jeho vnitřní život, nutila jej zaujímat věcné, etické a emotivní postoje k uměleckému sdělení a jeho prostřednictvím k zobrazované realitě.“⁶ Estetická funkce je pro tyto texty naprosto stěžejní a hlavním cílem autorů uměleckých děl je dosáhnout u čtenáře jejího vnímání.

³ ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*, s. 192

⁴ Tamtéž, s. 201

⁵ BEČKA, Josef V. *Česká stylistika*, s. 227

⁶ ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*, s. 213

Mezi texty uměleckého stylu řadíme takové texty, v nichž je přítomna literárnost, tedy vědomá snaha pisatele o vytvoření literárního díla, které bude i esteticky účinné. Konečný výsledek této snahy pak hodnotí literární kritika, jejíž soudy se nemusí shodovat s názorem laické veřejnosti, která často oceňuje i literaturu brakovou. Narážíme zde navíc na problém interpretace, která nemusí vždy odpovídat záměru autora, a to, že vychází ze čtenářského zážitku, ji činí výrazně subjektivní.

Stylistika současné češtiny zmiňuje v souvislosti s uměleckým funkčním stylem výrazové kategorie, operativnost a ikoničnost. Pro uměleckou tvorbu je stěžejní zážitkovost, která spadá pod kategorii ikoničnosti, jejím úkolem je „formování textu tak, aby byl schopen evokovat jevy a vyvolávat emotivní odezvu ve vnímání.“⁷

1.3 Administrativní styl

Následující funkce administrativních textů:

- funkce řídicí
- funkce regulativní
- funkce direktivní

Jako podstyly administrativního stylu zařazujeme styl jednací a styl direktivní, k podstylům je možné zařadit i styl inzerce. Původně byl podstylem administrativního stylu i styl reklamní, vzhledem ke své persvazivní funkci je nyní zařazován spíše pod styl publicistický.⁸

Chloupek pak uvádí, že „hranice administrativního stylu s ostatními styly věcnými (odborným a publicistickým) není zcela zřetelná, zařazení textu k té které oblasti by mělo být závislé na jeho převládající funkci.“⁹

Administrativní oblast je velmi náročná na dodržování norem v oblasti věcné i formální. U administrativních komunikátů je vyžadována věcná správnost a účelné formulování, základem pro psaní textů týkajících se administrativních záležitostí je také důležitá dokonalá znalost spisovného jazyka. Vzhledem k tomu, že se od pisatelů očekává dodržování předepsaných norem, mají poměrně malou volnost stylové volby.

Administrativní komunikace je i předmětem výuky na ekonomických a ekonomicko-právních školách, kde se žáci učí správně dodržovat určené normy.

⁷ ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*, s. 215

⁸ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*, s. 232

⁹ CHLOUPEK, Jan. *Stylistika češtiny*, s. 191

Jednou z učebnic, která je určena pro tento typ výuky, je například *Obchodní korespondence pro střední školy* od autorů Fleischmannové, Kuldové a Šedého.

Adresátem může být tzv. právnická osoba, tedy konkrétní instituce. Jedná-li se o mezifiremní komunikaci, logicky spolu komunikují dvě osoby, které ve většině případů vzájemně znají svá jména a funkce ve firmě, přesto jsou jen zástupnými složkami v komunikaci dvou společností. Proto by měla být tato komunikace zbavena subjektivnosti, která je pak chápána jako nedostatek.

„Častý pluralitní adresát a nutná operativnost jednání vyžadují snadné a rychlé vypracování administrativních textů i možnost jednotného a rychlého zpracování vyžádaných údajů, což posiluje standardizaci těchto textů. K výrazným znakům patří převažující písemný charakter administrativně právních projevů, avšak nejde jen a výhradně o písemnost, neboť mezi administrativní projevy patří i ústní hlášení a vůbec jednání úřední povahy, tedy promluvy monologické a dialogické.“¹⁰

1.4 Odborný styl

„Odborné projevy informují o nejrůznějších skutečnostech materiálního i duchovního světa a společenském bytí člověka.“¹¹ Tento styl je základním stylem veřejné jazykové komunikace, bývá také označován jako vědecký nebo naučný a reprezentuje současnou podobu spisovného jazyka.

Informace i provedení sdělení musí v posluchači vyvolat pocit úplné představy o předmětu sdělení. Vnímatel musí tyto poznatky přijmout a být schopen je aplikovat a nadále rozvíjet. Texty odborné se věnují všem tématům a jsou určeny pro naučnou literaturu a studijní účely, můžeme je rozdělit na styl vědecký, prakticky odborný, populárně naučný, učební a esejistický, funkce těchto textů je označena jako odborně sdělná. Autor při vzniku textu ne vždy začíná od začátku problému, ale navazuje na starší poznatky, které se v textu označují odkazy na literaturu a citacemi.¹²

„Prvky emocionální a expresivní jsou stylovými normami odborného vyjadřování zcela vyloučeny.“¹³ Tato pravidla platí pro psaný text, v mluveném projevu jsou normy poněkud uvolněnější vzhledem k situacím a prostředím, ve kterých probíhá komunikace.¹⁴

¹⁰ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*, s. 233

¹¹ ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*, s. 208

¹² Tamtéž, s. 208

¹³ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*, s. 52

¹⁴ Tamtéž, s. 52

V psaných projevech je velice důležitá kompozice. Z hlediska horizontálního členění v rozsáhlejších pracích lze členit text na úvod, stat' a závěr popř. doslov, nezbytné je dělení na odstavce nebo kapitoly, pro lepší přehlednost práce. Za důležité také považujeme grafickou úpravu (typy a velikost písma, umíst'ování na stránce) pro lepší odlišení různých druhů textů. Ke slohovým útvarům odborného stylu se řadí: výklad, pojednání, odborná úvaha, odborný popis statický, odborný popis dynamický (popis pracovního postupu, návod), odborný referát, kritika, recenze, resumé, anotaci aj.¹⁵

1.5 Publicistický styl

V rámci publicistického funkčního stylu se často setkáváme s otázkou rozdělení tohoto stylu na žurnalistiku a publicistiku. Touto otázkou se zabývá také Marie Čechová v *Současné stylistice*. Za žurnalistiku pak označuje „činnost v hromadných sdělovacích prostředcích (zvl. v novinách, časopisech, rozhlase, televizi apod.), novinářství, dále také jako obor zabývající se touto činností; jindy se tím rozumí pouze denní tisk, noviny.“¹⁶

O publicistice Marie Čechová říká, že je „často chápána také jako žurnalistická nebo spisovatelská činnost v hromadných sdělovacích prostředcích, která slouží k informaci o aktuálních otázkách a komentuje je.“¹⁷ Často se tedy setkáváme s tím, že jsou tyto dva pojmy považovány za synonymní. Ve stylistické terminologii se pak používají obě tato pojmenování pro činnost hromadných sdělovacích prostředků.

Funkci informativní lze u tohoto stylu považovat za primární, dále plní ještě funkci persvazivně působící a ovlivňovací, tyto funkce pak můžeme označovat jako druhotné. Vzhledem k rozmachu a vývoji současných sdělovacích prostředků se tento styl neustále rozvíjí a rozsah jeho působení se zvětšuje. Z tohoto důvodu již tvůrci stylistik uvažují například o přiřazení stylové oblasti reklamy pod tento umělecký styl.¹⁸

¹⁵ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*, s. 52

¹⁶ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*, s. 244

¹⁷ Tamtéž, s. 244

¹⁸ Tamtéž, s. 245

2. Stylotvorné faktory

„V procesu jazykové komunikace stojí na jedné straně mluvčí, nebo pisatel, tj. původce komunikátu – produktor, na druhé straně pak stojí osoba posluchače nebo čtenáře – adresát. Mezi nimi probíhá ústní nebo písemná jazyková komunikace, jejímž výsledkem mohou být komunikáty různých stylů.“¹⁹

Jazyková komunikace je ovlivňována nejen charakterem jednotlivých funkcí a zamýšlených cílů při dorozumívání, ale také jednotlivými aktivními účastníky. Při vzniku komunikace pohlížíme i na intelektuální úroveň, vyjadřovací schopnosti a uvědomělý postoj původce komunikátu. Určitý vliv mají na výsledný text podmínky, které zasahují přímo do probíhající komunikace.

Všem faktorům, které jakýmkoli způsobem zasahují do vzniku komunikátu, říkáme stylotvorné faktory, ty kterými je původce ovlivňován zvenčí, tedy jeho projev podmiňují, usměrňují a doprovázejí, říkáme objektivní stylotvorné faktory. Druhá skupina, která původce komunikátu ovlivňuje, jsou subjektivní stylotvorné faktory, zde se jedná o ty, které se do projevu vměšují skrze autorovu individualitu, svéráznost, tedy tím, co ho samotného odlišuje od ostatních.²⁰

2.1 Subjektivní stylotvorné faktory

Mezi subjektivní stylotvorné činitele řadíme následující:

1. „intelektuální a rozumová vyspělost komunikanta,
2. větší nebo menší schopnost abstrakce a logického myšlení,
3. životní zkušenosti, kulturní a společenský rozhled,
4. úroveň všeobecného a odborného vzdělání,
5. schopnost metajazykového myšlení a jazyková uvědomělost komunikanta,
6. znalost tématu jazykové komunikace a vztah k obsahu,
7. zaměstnání a zařazení komunikanta k určitému sociálnímu prostředí,
8. povahové a mentální vlastnosti komunikanta, jeho momentální fyzický a psychický stav a připravenost ke komunikaci,
9. povahové a jiné vlastnosti související s věkem a pohlavím komunikanta,
10. vztah k adresátovi a vědomí záměrné adresnosti komunikátu,
11. osobní sklony, záliby a zvyklosti komunikanta.“²¹

¹⁹ ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*, s. 59

²⁰ Tamtéž, s. 59

²¹ CHLOUPEK, Jan. *Stylistika češtiny*, s. 73

V námi analyzovaných textech můžeme pozorovat mnohé ze zde vyjmenovaných subjektivních stylových faktorů. Jedná se především o intelektuální a rozumovou vyspělost komunikanta, úroveň všeobecného a odborného vzdělání, povahové a mentální vlastnosti komunikanta, momentální fyzický a psychický stav a připravenost ke komunikaci.

2.2 Objektivní stylové faktory

Objektivní stylové faktory jsou základní funkce komunikátu a cíl komunikace, ráz komunikátu, situace kolem vzniku komunikátu a prostředí komunikace, charakter adresáta, užitá forma komunikátu, míra připravenosti komunikace, užitý kód jazykové komunikace, téma komunikátu.²²

1) základní funkce komunikátu a cíl komunikace

Základní funkce komunikátu a cíl komunikace patří mezi nejdůležitější objektivní stylové faktory, námi zkoumané texty spadají do prostědělovacího a uměleckého funkčního stylu.

2) ráz komunikátu

„Ráz komunikátu souvisí se soukromostí a veřejností dané komunikace. Je dán komunikační situací. Celkovým charakterem objektu a vztahem původce projevu (komunikanta) k objektu.“²³ Ráz komunikátu pak může být oficiální, neoficiální či polooficiální. V analyzovaných textech se jedná o ráz neoficiální, je to zřejmé z projevu všech komunikantů.

3) situace kolem vzniku komunikátu a prostředí komunikace

Z textu je zřejmé, že projev je veden v soukromém a klidném prostředí. Nejsou zde známky toho, že by nepříznivé vlivy fyzikálního charakteru ovlivňovaly jazykovou komunikaci.

4) charakter adresáta

„Adresátem může být člověk nebo kolektiv zcela neznámý a původce komunikátu může mít před ním i určité psychické zábrany. Naopak kolektiv komunikantu známý, v němž původce komunikátu často vystupuje, představuje činitele se zcela jiným působením.“²⁴

- a) adresát známý nebo neznámý
- b) uvědomělý postoj k adresátům

²² CHLOUPEK, Jan. *Stylistika češtiny*, s. 64

²³ Tamtéž, s. 66

²⁴ Tamtéž, s. 68

Komunikanti ve svých textech a nahrávkách zohledňují své znalosti i obvyklý způsob vyjadřování, jak se v tomto typu textů samozřejmě předpokládá. Uvědomělý postoj k adresátům můžeme ve větší či menší míře zaznamenat ve všech monologích.

c) kontakt s adresátem

Zde se může objevit kontakt přímý a nepřímý. V rozebíraných textech vycházíme ze situace, kdy komunikanti tvoří monology, které jsou určeny pro adresáta.

5) užitá forma komunikátu

„Mezi komunikací mluvenou a psanou je zásadní rozdíl, jenž plyne už z rozdílných objektivních podmínek jejich vzniku.“²⁵

U prostředkovacího funkčního se objevují mluvené komunikáty, které se vyznačují svou neveřejností, nespisovností a spontánností.

V našich textech se jedná o psané i mluvené projevy. Mluvené projevy byly zaznamenány a později přepsány do podoby psané.

6) míra připravenosti komunikace

Komunikace může být připravená, promyšlená nebo nepřipravená. Mluvčí v analyzovaných textech vedou monolog na určité téma, které bylo sice připomenuté v podobě převyprávění, ale na přípravu nebo promyšlení nebyl přidán žádný čas, tedy samostatný projev nebyl předem připravený a promyšlený, jedná se o reakce bezprostřední a spontánní, z čehož vyplývá, že je projev nepřipravený. Spontánnost komunikátu můžeme dokázat skrze užití jazykové prostředky.

7) užitý kód jazykové komunikace

„V případě verbální komunikace je základním kódem verbální jazyk se svým systémem znaků, který může být realizován v psané podobě znaky grafickými a v mluvené podobě znaky zvukovými.“²⁶

Naše texty zahrnují komunikaci verbální i psanou, zprostředkovanou mluveným slovem i psaným textem. Na verbálním textu je zajímavé, že se jedná původně o komunikát mluvený, tedy realizovaný znaky zvukovými, pro naše účely je přepsaný do psané podoby znaky grafickými s doplněním značek pro stoupavou či klesavou tendenci, hezitační zvuky a další. Objevují se zde kromě klasických útvarů a poloútvarů národního jazyka i nářeční prvky.

8) téma komunikátu

²⁵ CHLOUPEK, Jan. *Stylistika češtiny*, s. 69

²⁶ Tamtéž, s. 71

„Konkrétní téma je komunikantům většinou vnuceno okolím, plyne např. z dialogické situace, jindy jsme přinuceni vypovídat o určité skutečnosti (a právě jen v určitém prostředí), podělit se o informace apod.“²⁷

Tématem vyprávění komunikantů se staly dvě pohádky od bratří Grimmů, Červená karkulka a Šípková Růženka.

V podobě psané se jednalo o Červenou karkulku a v podobě mluvené o Šípkovou Růženku. Tato témata byla vybrána z důvodu všeobecné známosti obou pohádek.

²⁷ CHLOUPEK, Jan. *Stylistika češtiny*, s. 72

3. Slohové postupy

V této kapitole se budeme věnovat slohovým postupům a útvarům, zaměříme se na vznik slohu jako takového a především na vyprávěcí slohový postup z důvodu, že byl použit žáky v našem výzkumu. Ostatní druhy pro úplnost pouze zmíníme.

„Prvním aktem při tvorbě jazykového projevu je volba slohového postupu, tj. základní linie výstavby v rovině tematické a jazykové. Přitom autor se zřením k funkci projevu a ostatním podmínkám komunikace volí rozsah podávaných informací i jejich pojetí a rozhoduje se pro jistý model vyjádření vztahů. Jde o velmi obecné modely postupu informačního, vyprávěcího, popisného, výkladového a úvahového.“²⁸ Slohový postup je celková interpretace psaná nebo mluvená sloužící ke sdělování obsahu. Rozhodujícími faktory jsou cíl projevu, který vyplývá ze záměru autora, a téma samotné.

Slohovými útvary se nazývají konkrétní, ustálené, uzavřené a ukončené komunikační jednotky, které jsou dány jednotlivými slohovými postupy, ty jsou uspořádány určitými pravidly a mají své charakteristické rysy. Slohové postupy se mezi sebou mohou různými způsoby směřovat v jeden text a s nimi i slohové útvary.²⁹

3.1 Vyprávěcí slohový postup

U slohu, ve kterém dominuje vypravování, vystupuje do popředí časová osa události, jedná se zde o dějovou linii zasazenou do prostoru a času. Děj se postupně vyvíjí od zápletky k vyvrcholení a rozuzlení. Text je subjektivizovaný, tedy odvíjí se od nějakého jedinečného osobního prožitku nebo svědectví. Tento postup můžeme vyhledat v oblasti hovorové a umělecké, již méně se vyskytuje v publicistice a pouze ojediněle v oblasti odborné.³⁰

Slohovým útvarem je vypravování. Dokáže zachytit jedinečné dějové pásmo a hlavním cílem je vyvolat představu vypravovaného děje a vzbuzovat prožitek. Útvar vypravování je z historického hlediska jeden z nejstarších a stylisticky nejbohatších útvarů. Vyskytovat se může v psané, mluvené, nepřipravené, připravené, monologické nebo dialogické podobě. Vyprávění můžeme rozdělit na dvě skupiny, a tedy na vypravování prosté a umělecké.

²⁸ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*, s. 108

²⁹ HUBÁČEK, Jaroslav. *Čeština pro učitele*, s. 288

³⁰ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*, s. 108

Prosté vypravování obsahuje vysokou subjektivitu, ale text postrádá propracovanou kompoziční stavbu, syntaktická a textová výstavba je stejná jako u funkčního stylu prostěsdělovacího. Na rozdíl od toho je v uměleckém vyprávění kompozice velice propracovaná, ale nikdy se nejedná o čisté vyprávění, je vždy prostoupeno prvky výkladovými nebo úvahovými. Dějové složky, které jsou nedílnou součástí, se řadí různě podle jednotlivých druhů vypravování, v prostém vypravování jde o řazení dle časové posloupnosti, v uměleckém vypravování mohou být některé složky úplně vynechány, a posloupnost tedy není dodržena. Dějový spád se může pomocí retardujících prvků (např. prvky popisnými nebo výkladovými) urychlovat nebo zpomalovat. Celkové napětí, které vychází z děje je dáno schématem: expozice, zápleтка, vyvrcholení, rozzuzlení.³¹

3.2 Informační slohový postup

Informační slohový postup nazýváme také oznamovací informační styl, jeho funkce je oznamovat věcné údaje jak na základě pozorování, tak na základě prožitků. Mezi slohovými postupy je považován z kompozičního hlediska za nejjednodušší. „Větná stavba je málo rozvinutá, informační slohový postup může mít i formu výčtu hromadícího prostě fakta za sebou, a to v libovolném pořadí.“³² Zachycuje informace, které slouží k základní orientaci adresáta, tedy nevysvětluje, nezdůvodňuje, ale pouze konstatuje fakta. Uplatnění nalezneme hlavně v publicistice, a to především ve zpravodajství a také ve sféře administrativní (pozvánky, oznámení apod.), tedy tam, kde se projevuje výrazná automatizovanost a šablonovitost. Text nebývá rozsáhlý. Mezi nejčastější slohové útvary patří zpráva, záznam, oznámení, žádost a zápis schůze, ve veřejné komunikaci např. plakát zvoucí do divadla, který musí být velice snadno pochopitelný, naopak v soukromé komunikaci musí adresát znát celou situaci, aby byl schopen pochopit, co zpráva znamená.³³

3.3 Popisný slohový postup

Popisný postup slouží pro zachycení jednotlivých detailů skutečnosti, o které se původce textu zmiňuje (předmět, osoba, zvíře, jev a děj). Na základě smyslového vnímání autora si adresát může vytvořit věrný obraz sdělovaného. Jsou zde znatelné

³¹ HUBÁČEK, Jaroslav. *Čeština pro učitele*, s. 290

³² ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*, s. 108

³³ HUBÁČEK, Jaroslav. *Čeština pro učitele*, s. 289

shody s postupem informačním, rozdílný je zde rozsah jednotlivých výčtů a také subjektivizovanost tohoto postupu. Fakta, která jsou sdělována, bývají nejčastěji podávána formou výčtu, kde je pořadí libovolné, ale je očekáváno, že autor se bude držet při popisu jistého schématu pro úplné vytvoření obrazu. Popisný sloh je velice rozmanitý a je závislý na funkčním stylu, nejčastěji se s ním setkáme v oblastech odborných a uměleckých. Nejčastější slohové útvary jsou: prostý popis, popis odborný, popis umělecký, charakteristika, popis dějový.³⁴

3.4 Výkladový slohový postup

„Výkladový slohový postup směřuje k zachycení vnitřních souvislostí sdělovaných faktů; základem jsou souvislosti příčinné, ty však probíhají obvykle v čase a prostoru, a tak by měly být v textu také vyjádřeny. Jde v něm o složité vztahy a tomu odpovídá i poměrně složitější větná stavba.“³⁵ Tedy jeho hlavním cílem je vysvětlovat předměty, děje, jejich složky a následně logickou úvahou poukazovat na jejich vzájemné vztahy.

Jedná se zde o objektivně existující vazby, a tedy není žádoucí subjektivita. U slohové diferenciaci výkladového slohového postupu lze nalézt dva rozdílné postupy. Prvním z nich je induktivní postup, který vychází z analýzy faktů, které postupně zobecňuje a dochází k závěru, který se stává objektivně platným. Druhý postup se nazývá deduktivní, tedy vychází například z definice, která je nadále rozkládána a vysvětlována, tedy jedná se o opačný přístup než u předešlého postupu. S výkladovým slohovým postupem se nejvíce setkáváme v odborných textech teoretických i praktických, dále v odborném mluveném projevu, dále také v různých žánrech publicistických nebo administrativních.³⁶

3.5 Úvahový slohový postup

Na rozdíl od výkladového slohotvorného postupu zde převládá subjektivnost nad objektivností. V některých publikacích je považována za variantu výkladového postupu. Je základním slohovým postupem eseje. Úvahové pasáže nalezneme v krásné literatuře, kde vedou čtenáře k utvoření vlastního názoru na situaci, událost nebo postavu v díle. Nejčastěji jsou reprodukovány jednou z postav, tedy lze říct, že se jedná o postoje té dané postavy. Charakter úvahový lze nalézt v reflexivní lyrice nebo v běžné

³⁴ HUBÁČEK, Jaroslav. *Čeština pro učitele*, s. 289

³⁵ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*, s. 109

³⁶ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*, s. 109, 116

komunikaci, kde lze zachytit pouze jednotlivé úvahové prvky. Tento postup se také objevuje v textech vědeckých, odborných, publicistických, ale nejvíce v oblasti věd společenských. Slohové útvary jsou: výklad, pojednání a úvaha.³⁷

Závěrem tedy můžeme prohlásit, že slohové útvary jsou jakousi konkrétní realizací abstraktních textových modelů. „Jde o formálně i obsahově uzavřené kontextové celky, které se zformovaly v jednotlivých oblastech komunikace“³⁸ Hotové krátké i rozsáhlé typy textů, které náleží jednotlivým oblastem komunikace, se říká žánr.³⁹

³⁷ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*, s. 109

³⁸ Tamtéž, s. 118

³⁹ Tamtéž, s. 118

4. Užitá forma komunikátu – mluvenost a psanost

„Jako nejvýraznější vzhledem k vyjadřovací dichotomii se jeví rozdíly plynoucí u užití formy, tj. rozdíly mezi formou mluvenou a psanou. Mluvíme o stylové sféře komunikátů mluvených a sféře komunikátů psaných a přijímáme je jako sféry opoziční.“⁴⁰ V každé funkční stylové sféře se setkáváme jak s projevem mluveným, tak i projevem psaným. Tyto druhy komunikace se vyskytují v každé kulturní společnosti a je zde znatelný rozdíl mezi formami, které plynou především z objektivních podmínek komunikace.

Mluvené komunikáty jsou především nepřipravené, spontánní a spjaté se situací, která vyvolává samotnou verbální komunikaci. Kontakt s adresátem je přímý. Monolog, vedený pro adresáta bývá připravený, formální a mohou se zde objevovat například prvky persvaze nebo emocionality. Dialog vzniká spontánně, charakteristickým prvkem je neformálnost, užívání nespisovných výrazů, vázání na danou situaci a také může být zasažen emocionalitou a dalšími faktory. U mluvených projevů se objevují paralingvální prostředky, tedy prostředky zvukové, kdy mluvčí záměrně i nezáměrně ovládá výšku a sílu hlasu, tempo, dynamičnost projevu a intonaci. Sledováním mluvčího si můžeme povšimnout extralingválních prostředků, které se vyskytují v každém mluveném projevu. Tyto prostředky, mezi něž patří především mimika a gestikulace, signalizují adresátovi emocionální postoj mluvčího k obsahu sdělení. V psané podobě se setkáváme s prostředky grafickými, které nahrazují zvukové prostředky mluvenosti. Užíváme tedy určité grafémy, aby i psaný text byl dobře srozumitelný a emotivní. Výsledný text zahrnuje i různé druhy písma, barev apod. Různé členění nám odděluje jednotlivé úseky pro jednoznačnou srozumitelnost a orientaci v textu.⁴¹

Mluvený komunikát je primární pro funkční styl prostěsdělovací, také je obsažen v menší míře u stylu publicistického, řečnického a odborného. U posledních dvou zmíněných se často opírá o předem připravený psaný projev. Samostatný písemný projev dominuje v uměleckém funkčním stylu, který se dá nadále interpretovat ústně při recitaci, autorských čteních apod., dále pak ve stylu administrativním, kde dochází ke komunikaci skrze psaný projev, pokud se komunikant s adresátem nesetkají osobně a neproběhne verbální komunikace.⁴²

⁴⁰ JEDLIČKA, Alois. *Spisovný jazyk v současné komunikaci*, s.

⁴¹ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*, s. 80

⁴² Tamtéž, s. 81

Soubor výrazových prostředků mluvenosti a psanosti vychází z jednotlivých funkčních stylů, lze ale vypožorovat, že existuje určitá specifičnost formy mluvené i formy psané. Mluvený projev obsahuje převážně hovorové a nespisovné výrazy. V psaném projevu je tomu naopak. Tyto specifičnosti však nejsou pravidlem, protože stylová podoba se odvíjí od rázu projevu a ostatních stylových faktorů.⁴³

Rozdíl mezi psaným a mluveným projevem můžeme vidět v tabulce od Čmejkové.⁴⁴

Psaný text	Mluvený text
Připravenost, plánovitost, formálnost	Nepřipravenost, spontánnost, neformálnost
Dominantní orientace na obsah	Orientace na pragmatické složky komunikace
Složitější tematika	Jednodušší tematika
Dekontextualizace	Kontextualizace
Statičnost	Dynamičnost
Retrospektivní zaměření	Prospektivní zaměření
<i>Integration</i>	<i>Involvement</i>
Abstraktnost, racionálnost, analytičnost, logičnost	Konkrétnost, subjektivnost, emotivnost
Organizovanost, uspořádanost	Neorganizovanost, neuspořádanost
Komplexnost	Fragmentárnost
Explicitnost	Implicitnost
Určitost	Neurčitost
Komplexnější syntaktické struktury (subordinace atd.)	Koordinace, juxtapozice, eliptičnost, neúplná realizace syntaktických konstrukcí
Kondenzace, nominalizace, pasivum	Opakování, korektury a rektifikace, <i>falsestarts</i> , návraty, frekvence deiktik, osobních a ukazovacích zájmen, vycpávkových výrazů, členicích signálů
Interpunkce	Parajazykové a mimojazykové prostředky
Spisovnost	Nespisovnost
Monolog	Dialog

⁴³ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*, s. 81

⁴⁴ ČMEJKOVÁ, Světlá. *Mluvená čeština: hledání funkčního*, s. 35

5. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

V RVP ZV je vše stanoveno pro 2. stupeň základního vzdělávání, tedy pro 6.-9. ročník a odpovídající ročníky šestiletých a osmiletých gymnázií.⁴⁵ Tedy pro námi zkoumanou věkovou skupinu. Zaměříme se na jazyk a jazykovou komunikaci a především na Komunikační a slohovou výchovu, dále na Jazykovou výchovu, tyto poznatky z RVP ZV jsou přínosné pro naši práci.

Jazyk a jazyková komunikace jsou naprosto zásadní ve vzdělávacím procesu, dobré zvládnutí těchto disciplín svědčí o všeobecné vyspělosti absolventa. Lze také říci, že úzce souvisí se vzděláváním jako takovým, pro úspěšné zvládnutí jiných předmětů student musí být připraven správně vnímat různá jazyková sdělení a žáka tedy vybavuje informacemi, které jsou dostatečně srozumitelné a může se tedy i vhodně vyjadřovat ke svým nově nabitým poznatkům. Samostatná výuka probíhá ve vzdělávacích oborech Český jazyk a literatura, Cizí jazyk a Další cizí jazyk.⁴⁶

Dovednosti získané v oboru Český jazyk a literatura jsou velice důležité, žák nejen, že se naučí komunikaci a vystupování jak v psaném, tak v mluveném projevu, ale také má jedinečnou možnost poznat a porozumět společensko-kulturnímu vývoji lidské společnosti. Samotnou realizaci vědomostí získaných v tomto oboru dochází k efektivní mezilidské komunikaci, čímž poznává svět i sám sebe.⁴⁷

„V Komunikační a slohové výchově se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení, číst s porozuměním, kultivovaně psát, mluvit a rozhodovat se na základě přečteného nebo slyšeného textu různého typu vztahujícího se k nejrozličnějším situacím, analyzovat jej a kriticky posoudit jeho obsah. Ve vyšších ročnících se učí posuzovat také formální stránku textu a jeho výstavbu.“⁴⁸ Budoucí využití těchto dovedností je uplatněno jak v profesním, tak v soukromém životě, proto by se nemělo zanedbávat, naopak dbát u žáků na důsledném plnění zadaných úkolů.

„V Jazykové výchově žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka. Učí se poznávat a rozlišovat jeho další formy. Jazyková výchova vede žáky k přesnému a logickému myšlení, které je základním předpokladem jasného, přehledného a srozumitelného vyjadřování. Při rozvoji potřebných znalostí a dovedností se uplatňují a prohlubují i jejich obecné intelektové dovednosti, např. dovednosti porovnávat různé jevy, jejich shody a odlišnosti, třídit je

⁴⁵ RVP, s. 4

⁴⁶ Tamtéž, s. 16

⁴⁷ Tamtéž, s. 16

⁴⁸ Tamtéž, s. 16

podle určitých hledisek a dospívat k zobecnění. Český jazyk se tak od počátku vzdělávání stává nejen nástrojem získávání většiny informací, ale i předmětem poznávání.⁴⁹

RVP ZV také doporučuje k rozvinutí verbální i neverbální komunikace Dramatickou výchovu jako doplňující vzdělávací obor z důvodu příprav žáků na situace, které se bez těchto druhů komunikací neobejdou.⁵⁰

Dle RVP ZV je úspěšnost jazykového vzdělávání jako celku závislá na výsledcích, kterých žák dosáhne ve výuce mateřského jazyka a také do jaké míry se stane jazyková kultura předmětem zájmu i v ostatních oblastech základního vzdělávání.⁵¹

„Cílové zaměření vzdělávací oblasti Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- pochopení jazyka jako nositele historického a kulturního vývoje národa a důležitého sjednocujícího činitele národního společenství
- pochopení jazyka jako důležitého nástroje celoživotního vzdělávání
- rozvíjení pozitivního vztahu k mateřskému jazyku a jeho chápání jako zdroje pro rozvoj osobního i kulturního bohatství
- rozvíjení pozitivního vztahu k mnohojazyčnosti a respektování kulturní rozmanitosti
- vnímání a postupnému osvojování jazyka jako prostředku k získávání a předávání informací, k vyjádření jeho potřeb i prožitků a ke sdělování názorů
- zvládnutí pravidel mezilidské komunikace daného kulturního prostředí a rozvíjení pozitivního vztahu k jazyku v rámci interkulturní komunikace
- samostatnému získávání informací z různých zdrojů a k zvládnutí práce s jazykovými a literárními prameny i s texty různého zaměření
- získávání sebedůvěry při vystupování na veřejnosti a ke kultivovanému projevu jako prostředku prosazení sebe sama
- individuálnímu prožívání slovesného uměleckého díla, ke sdílení čtenářských zážitků, k rozvíjení pozitivního vztahu k literatuře i k dalším druhům umění založeným na uměleckém textu a k rozvíjení emocionálního a estetického vnímání“⁵²

⁴⁹ RVP, s. 16

⁵⁰ Tamtéž, s. 16

⁵¹ Tamtéž, s. 17

⁵² Tamtéž, s. 17

6. Metodologie

6.1 Vznik textů

Všechny komunikáty, které jsme zkoumali, byly pořízeny od dětí, jež navštěvují Turisticko-vodácký oddíl BAMS ve Strakonících, což je nezisková organizace vedená Českou tábornickou unií. Texty vytvořili tři chlapci a pět děvčat, všichni se mezi sebou dobře znají, ale navštěvují různé školy, třídy, ročníky. Jejich věk je v rozmezí od dvanácti do patnácti let, tedy všichni jsou žáci druhého stupně základní školy. Od každého školáka pochází jeden mluvený a jeden psaný text. Pro analýzu jsme použili materiály vždy od dvou žáků stejného ročníku, nashromáždili jsme tedy osm mluvených a osm psaných projevů napříč celým druhým stupněm. Tyto záznamy jsme dále zpracovali tak, aby měly co nejpraktičtější využití v našem výzkumu.

6.1.1 Vznik psaného projevu

Psaný projev vznikl v červenci na dětském letním táboře v Kadově u Blatné. Vybraným dětem jsme sdělili, že si mají připravit čisté papíry a psací potřeby, posléze jsme je odvedli do velké místnosti se stoly, aby nebyly rušeny okolím. Jediná informace, kterou jsme jim sdělili, byla ta, že jim bude nahlas a pouze jednou přečtena dostatečně srozumitelně jedna z klasických pohádek bratří Grimmů v českém jazyce.

Vybrána byla pohádka Červená karkulka z důvodu její všeobecné známosti. Verzí této pohádky je mnoho, a proto bylo velice zajímavé pozorovat ve výzkumu, jaké odlišnosti se v textech vyskytovaly, tedy jestli byla dětmi použita verze námi vybraná, nebo ta, která byla blízká každému jedinci. Děti pohádku vyslechly a byly vyzvány k tomu, aby ji svými vlastními slovy ručně přepsaly na připravené papíry. Start byl pro všechny stejný, děti měly libovolný čas na to, aby dle svého nejlepšího uvážení přepis dokončily. Po sesbírání všech textů jsme tyto texty přepsali do elektronické podoby a použili v našem výzkumu.

6.1.2 Vznik mluveného projevu

Nahrávky jsme pořídili na zářijové schůzce Turisticko-vodáckého oddílu BAMS ve Strakonících, několik měsíců po vzniku psaných projevů. Jelikož se děti dříve vybrané na přepis pohádky Červená karkulka neschází pravidelně ve stejný den a hodinu, byli jsme nuceni je telefonicky obvolat, po domluvě s rodiči se děti hromadně dostavily v určený čas. K dispozici jsme pro tento účel měli učebny v Domě dětí a mládeže. Pokyny pro vybrané jedince byly zpočátku stejné jako u přepisů a to tedy,

posadit se a vyslechnout pohádku, tentokrát jsme vybrali Šípkovou Růženku, opět z důvodu všeobecné známosti. Dbali jsme na to, aby vše bylo srozumitelné, protože jako v předchozím případě, jsme pohádku přečetli pouze jednou. Děti jsme po vyslechnutí vybídli, aby tuto pohádku převyprávěly na nahrávací zařízení. Požádali jsme lektory kroužku o výpomoc, která spočívala v tom, že každý dostane na starost jednoho žáka a společně usednou do samostatných místností, nahrávání začalo pro všechny ve stejný okamžik, a to z důvodu autentičnosti mluveného projevu krátce po doposlechnutí. V každé místnosti tedy byl pouze jeden žák s jedním lektorem a zařízením, které zaznamenávalo jeho projev, byl mu poskytnut neomezený čas a naprostý klid.

Všichni zúčastnění se ke svému úkolu postavili svědomitě a každý svým vlastním způsobem proslov dokončil. Po dokončení všech nahrávek jsme dětem poděkovali a sdělili, že jejich přepisy a nahrávky zpracujeme pro výzkum mluveného a psaného projevu žáků druhého stupně základní školy, což jsme předem domluvili s rodiči, ale dětem jsme to záměrně neřekli z důvodu přehnané snaživosti, nebo naopak bojkotu. Pro výzkum jsme nahrávky přepsali do elektronické podoby a doplnili o značky pro pochopitelnost mluveného slova v tištěné podobě na základě zásad, které užívá Olga Müllerová ve své publikaci *Mluvená čeština v autentických textech*.

7. Mluvené projevy

U mluvených projevů jsme se rozhodli hodnotit rysy mluveného projevu, hláskosloví, tvarosloví a lexikální stránku. V analýze rysů přepsaného textu nejprve zhodnotíme množství a délku pauz a množství hezitační zvuků v projevu žáka či žákyně, pozornost bude zaměřena také na způsob, kterým žáci provádí korekce svých projevů. Dále bude také kladen důraz na dloužení vokálů, a zda ho žáci užívají společně s pauzami či hezitačními zvuky. U hláskosloví jsme se zaměřili především na užívání obecněčeských jevů, u tvarosloví bude zkoumáno správné užití příslušných pádů. Vzhledem k tomu, že pohádky mají podle našeho názoru své specifické rysy taktéž z lexikální stránky, rozhodli jsme se zaměřit i na ni, předpokládáme především hojný výskyt deminutiv a augmentativ. Syntaktickou stránku jsme se rozhodli u mluvených projevů vynechat z toho důvodu, že by zde bylo vhodné se zaměřit především na odchylky od větné stavby, což by bylo jistě zajímavé, avšak vzhledem k doporučenému rozsahu práce jsme se rozhodli tuto část vynechat. V závěru této kapitoly bude krátké shrnutí nejčastěji se vyskytujících jevů.

7.1 6A–D

Rysy mluveného komunikátu

U mluveného projevu se samozřejmě předpokládá větší množství výplňkových slov či zvuků než u projevu psaného, v komunikátu této žákyně se objevuje spojka *takže* následovaná případně krátkou pauzou v řeči (*takže ■ bylo nebylo; takže všechno*), podobně je užívána též spojka *tak* (*tak se bodne; tak její rodiče museli odjet; tak se píchla o trn; tak protože uběhlo tisíc let*), objevuje se též častá výplňková částice *no* (*no a jednou se jim to splnilo*) a prodloužení vokálu *a* (*a: uviděl Růženku; a: dobře to dopadlo*).

V průběhu vyprávění použila tato žákyně desetkrát hezitační zvuk, udělala padesát dva vteřinových pauz, dvě dvouvteřinové a pět třívteřinových.

Objevují se také korekce (*na který pozvali ■ třináct ■ ne dvanáct ■ ne @ třináct paní*), například v této větě využívá žákyně opravu pomocí negace předchozího sdělení, případně se žákyně opravila bez jakéhokoli náznaku cílené opravy a plynule pokračuje v textu (*Růženka se jí ptá zeptala*), nepoužila tedy ke korekci negaci, případně pak pauzu v řeči či hezitační zvuk.

Hláskosloví a tvarosloví

Z hlediska hláskosloví se objevuje krácení samohlásek dlouhých (*nevim*), změna *é* v *í/ý* (*v který byla stařenka*), vložení *u* pro zjednodušení výslovnosti u číslovky osmnáct (*osumnáct*) a u zájmena *nějaký* pak žákyně užívá zkrácený nespisovný tvar (*ňáký*). Překvapivě se zde neobjevuje změna *ý/í>ej*.

Z tvaroslovného hlediska je zajímavé, že studentka užívá téměř po celou dobu vyprávění především minulé časy, čas přítomný či budoucí se objevuje jen výjimečně. Z pohledu morfologie se zde objevuje nespisovný tvar infinitivu od slovesa *odjet* (*odject*).

Lexikální stránka

Deminutiva se zde objevují ve větší míře než augmentativa (*děťátko, ceruška, Růženka, babičko, staříkovi, kuchtíkovi - baba*). Nadužíváno je zájmeno *vším* (*se vším služebnictvem; komnatami a vším; celkově se vším*).

7.2 6B–D

Rysy mluveného komunikátu

Objevují se zde klasické krátké pauzy a jedna delší, dále pak poměrně málo hezitačních zvuků. Korekce žákyně provádí pomocí pauzy (*píchne se do prstu a usne ■ a umře okamžitě; vy to ■ vynadat mu:*), případně bez využití pauzy (*jenže bylo měli jen dvanáct talířků*). Pro oddálení výpovědi využila žákyně dloužení samohlásky na konci slova pouze v jednom případě (*vynadat mu:*).

Hláskosloví a tvarosloví

Z hlediska hláskosloví se vyskytuje protetické v- (*vodjeli, von říkal, votevřít bránu*) a krácení samohlásky (*říkal*). Zaznamenali jsme neshodu mezi tvarem zájmena ve funkci podmětu (*král a královna ■ který chtěli mít strašně děťátko*) a neshodu mezi jménem a sponou u přísudku jmenného se sponou (*tak všichni z toho byli zmatený*).

Lexikální stránka

Tento text je z hlediska lexikologie velmi zajímavý především díky tomu, že žákyně používala v podstatě neexistující slova (*ctivost a hodnost, obslužníky*). Ačkoli si význam těchto slov můžeme snadno odvodit (*obslužníci – sluhové; hodnost – charakterová vlastnost člověka, který je hodný, ctivost – dívka je čestná*), je jejich užití neobvyklé. Dále se objevují deminutiva (*ceruška, kolovrátku, slaboulince*) a přirovnání (*tak jí slaboulince políbil jako když motýl klesne na hlavu↓*).

7.3 7A–CH

Rysy mluveného komunikátu

U tohoto žáka jsme zaznamenali velké množství hezitačních zvuků, objevují se i dva až tři za sebou, zatímco pauzy využíval pouze krátké, neobjevuje se tedy dvou nebo třívteřinová pauza, ale pouze pauzy jednovteřinové, často je pak pauza následována hezitačním zvukem. Krátké zamyšlení se nad dalším průběhem textu přichází i bez využití pauz nebo hezitačních zvuků pouze s užitím klesavé hlasové tendence (*dítě se jim něk ne to↓ nepodařilo*), zaznamenali jsme navíc opravu slovesného tvaru (*a ty taky usli usnuli*). Dále se vyskytuje korekce pomocí negace (*nastrojili velkou svatbu ne ■ svatbu @ křtiny*) a následný dodatek k vyprávění (*jo a ještě @ ■ usnula celá ta*). Objevuje se také dloužení vokálu za účelem oddálení následující promluvy, které dává mluvčímu možnost déle přemýšlet o dalším textu a využívá jej místo pauz či hezitačních zvuků (*a: dítě se jim něk ne to; a: narodilo se jim děťátko; a: teďka přišla ■ třináctá která nebyla pozvaná*).

Hláskosloví a tvarosloví

Z hlediska hláskosloví se zde objevují nedostatky například u zájmena *nějaký*, kdy žák užívá staženého nespisovného tvaru *něk* (*dítě se jim něk ne to↓ nepodařilo; aby to nákmírnila protože nemohla tu*), dále jsme zaznamenali výskyt protetického *v-* (*se vodešla a ta dvanáctá; jak tam trčí klíč povotočila s ním↑ votevřela dveře*). Z obecněčeských rysů se objevila ještě změna *é > í/ý* (*celý království*).

Morfologické nedostatky se vyskytovaly zejména u sloves. Ve třetí osobě minulého času žák neužívá koncovky *-l* (*zalek, řek*), užil chybnou koncovku u slovesa *odjet* (*odject*) a, jak již bylo zmíněno v předchozí části, nebyl si například jistý správným tvarem slovesa *usnout* v préteritu (*usli usnuli*). Dále se objevují chyby ve shodě podmětu a přísudku, žák nesprávně přizpůsobuje tvar zájmena *ti* (*žila královna a král a ty chtěli*) a nekorespondující přídavné jméno k substantivu *království* (*zarostlo celej ten království*).

Lexikální stránka

Z pohledu lexikologie rozhodně převažují zdrobnělé výrazy (*stařík, kvítky, kolovrátek*) nad zhrubělými (*stařena*).

7.4 7B–D

Rysy mluveného komunikátu

V tomto projevu se oproti ostatním vyskytuje méně hezitačních zvuků, pauzy jsou většinou vteřinové, objevují se pouze dvě dvouvteřinové pauzy. Můžeme si však všimnout, že v jednom úseku textu se objevuje více pauz, korekcí a hezitačních zvuků (■ *gdy se jeden odvážný princ @ kdy jeden odvážný princ↑ šel @ ■ za Růženkou a ■ houští teda @ ■ prostě: HRad nebo zámek jak byl celý od růží*). Objevuje se dloužení samohlásek *a* a *o* za účelem delší prodlevy před pokračováním ve vyprávění (no: *a babka jí odpověděla že ano; a: probudil se s ní; no: a: Růženka teda čekala*), za tímto účelem se vyskytuje i slovo *no* bez prodlouženého vokálu (*no a po několika měsících; no a takle to šlo*). Žákyně dále dává důraz na určité hlásky, ačkoli to pro daný projev nemá žádný funkční vliv (*HRdinové který se jí snažili zaCHRÁnit*).

Hláskosloví a tvarosloví

Opět se objevuje zkrácený nespisovný tvar neurčitého příslovce *nějak* a neurčitého zájmena *nějaký* (*ňák, ňáký*) a časté užití deiktického zájmena *ten* (*akorát ta třináctá nedorazila; ta byla daleko za ___ devatero horami; bohužel se jim to ňák nedařilo*). Z obecněčeských jevů se vyskytlo úžení *é* v *í/ý* (*patnáctý narozeniny, celým království*) a zároveň krácení samohlásky (*celým království*). Z obecněčeských koncovek se dále objevuje nespisovný tvar slova *teda* (*teda ta dvanáctá*).

Z hlediska morfologie se objevuje chybný tvar zájmena *ti* ve shodě podmětu s přísudkem (*ty chtěli miminko*), chybný tvar zájmena *který* (*HRdinové který se jí snažili*) a chyba ve skloňování přivlastňovacího adjektiva (*Růženky patnácté narozeniny*).

Lexikální stránka

Z lexikologického hlediska je zajímavá menší míra deminutiv oproti předchozím textům, například u slova *kolovrat*, které zůstalo v neutrálním tvaru.

7.5 8A–D

Rysy mluveného komunikátu

U tohoto komunikátu se průběžně objevují pauzy, kromě jedné třívteřinové jsou zde pauzy vteřinové v klasické míře, objevilo se však oproti předchozím textům jen malé množství hezitačních zvuků. Zajímavé je časté užívání výplňkového slova *vlastně*, které zde nemá žádnou výpovědní hodnotu, pouze je občas využito před korekcí (*vychází vlastně nebo ■ vychází z vany; i dvanáct nebo TRInáct vlastně dobrých čarodějek; ptala vlastně co to je*), dalším výplňkovým slovem je příslovce *tak* (*tak se píchla do prstu; tak to trní před ním ustupovalo*) korekci pak žákyně využívá i několikrát uvnitř krátkého spojení (*vlastně↓ dopřála nebo dopřála↓ ■ zkrátka jí dali nějaké dary*). Vyskytuje se dloužení samohlásek (*ta: princezna; a: gdyś — nechával; ale: pořád se to vlastně nedaří*) a důraz na začátcích slov (*i dvanáct nebo TRInáct vlastně dobrých čarodějek; MRZce zhynuli v houštích*).

Hláskosloví a tvarosloví

Stejně jako v předchozích textech se objevuje stažený nespisovný tvar zájmena *nějaký* (*ňáký*), v jednom případě se objevilo krácení vokálu (*byli rádi že jí tam mají*). Tento text je po hláskoslovné a tvaroslovné stránce jinak bez výrazných nedostatků.

Lexikální stránka

V textu se objevují deminutiva a především větší množství archaických výrazů (*mrzce, zhynuli*). Zajímavé je opakování stejných výrazů, případně výrazů se stejnou platností pro zdůraznění sdělení (*strašně strašně moc lidí; a spoustu spoustu králeviců a panošů; strašně moc↑ mladých mužů*).

7.6 8B–CH

Rysy mluveného komunikátu

V komunikátu se objevují pouze dvě dvouvteřinové pauzy a několik vteřinových, které jsou samozřejmě v rozumné míře v mluveném projevu naprosto běžné. Průběh mluvy je plynulý, bez hezitačních zvuků nebo nápadných korekcí.

Hláskosloví a tvarosloví

Z obecněčeských jevů se objevuje protetické v- (*vod té tragédie, vtevřel dveře*), dále jsme zaznamenali chybné užití skloňovacího vzoru *mladý* (*všichni byli šťastný*).

Lexikální stránka

Z lexikologického hlediska se taktéž neobjevují žádné výjimky či nepravidelnosti.

7.7 9A–CH

Rysy mluveného komunikátu

Jako první bod bychom rádi zmínili, že tento student nepřistoupil ke svému úkolu zodpovědně. Pauzy v řeči, hezitační zvuky a opravy jsou v mluveném projevu běžné, tento žák však používá místo klasických korekcí slovní vsuvky, kterými dává najevo, že není plně soustředěný a nebere tento úkol zcela vážně (*při předá a blbost gdyš říkaly; všechna↑ vřetena divný slovo zničit↑; gde našel Růženku↑ ■ sem chtěl říkat ted' je to zase jinak*). Dále se objevuje dloužení vokálů (*který: se i přes to; v tu ránu↑ se: princezna; a opět na ní: bylo pozváno*) a klasické korekce za pomoci hezitačních zvuků (*o to @ o spící princezně; usnul↓ @ usnuli ■ všichni*).

Hláskosloví a tvarosloví

Odchytky od gramatiky se objevují především v pasážích, kde se žák opravuje či přemýšlí nad dalším textem (*divný slovo*). Ve slovesu *dosáhl* se pak objevuje hláska *š* namísto *s* (*došáhl*). Vyskytlo se chybné skloňování u zájmena *který* (*král a královna který se zrovna vrátili*), chybná předložková vazba (*chodila z jedné komnaty na druhou*) a nesprávný způsob přivlastňování, kde žák užil substantiva za sdělením namísto využití správného tvaru adjektiva (*v den patnáctých narozenin↑ Růženky*).

Lexikální stránka

Z hlediska lexikologie jsme nezaznamenali žádné zvláštnosti. Neobjevuje se například zvýšený počet slov s citovým zabarvením ani nadbytek archaických či nespisovných výrazů.

7.8 9B–D

Rysy mluveného komunikátu

Pauzy se zde objevují jen krátké a občas jsou doprovázeny hezitačními zvuky. Samotný hezitační zvuk se nám objevuje například již v úvodu textu (*@ no tak*), kromě těchto výplňkových zvuků oddaluje komunikantka další část výpovědi dloužením vokálů, kterých následuje i více za sebou (*a: v jednom království; a: že: se jí do roka; a: ■ a: přišla do toho sálu*), s podobnou funkcí jsme zaznamenali také slovo *no* (*no ale když bylo, no: a její svatba*). Korekce je provedena například kladením dvou slov za sebou s tím, že první je podle mluvčího chybné (*uběhnulo, uběhlo*).

Hláskosloví a tvarosloví

V hláskosloví se objevuje změna *é > í/ý* (*od tý doby; chtěl nějakýho kuchtíka; kterému ten dědeček; nahýho kuchtíka*), diftongizace *é > ý/í > ej* (*v tej jednej věži*) a krácení tvaru pronomina nějaký (*ňákou starou věž, nahýho kuchaře*). Z pohledu morfologie se objevuje nadbytečné užívání zájmena *ta* (*ta princezna Růženka*) a koncovka *-ma* (*obrostlo šípkovýma růžema*).

Lexikální stránka

Opět se v textu vyskytují zdobněliny (*komůrky, Růženka*) a archaické výrazy (*bídně zhynuli*), dále pak zesílení sdělení pomocí příslovce ještě (*ještě slavnější, ještě bohatší a honosnější*), přirovnání (*políbil ji jako když motýl přistává*). Pro sudičky pak tato žákyně užívá názvu *kouzelnice*, který se v předchozích textech dosud neobjevil.

7.9 Shrnutí mluvených projevů

Z námi získaných a později přepsaných poslechů je patrné, že i když děti slyšely znění pohádky Šípková Růženka v tomto podání poprvé, dokázaly si v paměti uchovat základní osnovu příběhu, dále také slova, která byla použita ve vyprávění, v některých případech byla i dosti zkomolena. Školáci postupovali svědomitě, až na jednoho chlapce, který ve své etapě dospívání má zřejmě jiné zájmy, ale pohádku dokončil a podal výkon, který je jeho situaci přiměřený. Všichni zúčastnění se snažili mluvit spisovně a podat vyprávění opravdu pohádkově. Patrné je, že žáci dosti tápali v paměti, aby zachovali příběh tak, jak jim byl převyprávěn, místo toho, aby se snažili vytvářet si svůj vlastní, tedy nechtěli vybočit z dějové linie příběhu. Při přemýšlení využívali dlouhých pauz, hezitačních zvuků, opakování slov a prodloužení samohlásek. V projevech se často vyskytují deminutiva a také přirovnání. Slovní zásoba u jednotlivců je pestrá, kromě ustálených výrazů v této pohádce používají velice odlišná označení pro jednotlivé postavy v jednom případě i dosti archaismů. Je patrné, že s rostoucím věkem mají žáci více zkušeností s projevem a jejich slovní zásoba je pestřejší, ovšem u každého jednotlivce můžeme pozorovat určitý charakteristický rys v řeči, ať se jedná o hezitační zvuky, nadměrné používání výplňkových slov nebo zbytečné protahování hlásek, tyto nedostatky u jedinců mohly být způsobeny nervozitou.

Bylo pro nás velice zajímavé pracovat s dětmi i s pořízeným materiálem žáků všech věkových kategorií, protože každý z námi zkoumaných projevů je charakteristicky jiný. Znatelné je, že školy nekladou dostatečnou pozornost na rozvoj mluvených projevů žáků, a ti tedy nejsou připraveni na ovládnutí sama sebe při situaci, kdy mají mluvit sami na veřejnosti nebo na nahrávací zařízení, přitom mluvenými projevy budou jednou v soukromém i veřejném životě sdělovat své myšlenky, názory, nabyté informace a navazovat sociální kontakty.

Domníváme se, že tento způsob výzkumu byl přínosný i pro samotné školáky, kteří dostali šanci vyzkoušet, jací jsou v mluveném nepřipraveném projevu a ověřit si své znalosti a dovednosti. Od mnohých jsme se dozvěděli, že to byla jejich první zkušenost s nahráváním.

Náš osobní názor je takový, že děti by se neměly věnovat záměrné komunikaci pouze ve škole, ale také ve volnočasových aktivitách např. dramatický kroužek by byl naprosto vhodný pro zlepšení projevu, ale všechny kroužky, kde se dítě učí novou terminologií, nebo musí komunikovat se svými kamarády je přínosný.

8. Psané projevy

U psaných projevů se zaměříme nejprve na hláskosloví a tvarosloví, dále pak na syntax a jako poslední bude zhodnocena lexikální stránka textů. Z pohledu hláskosloví a tvarosloví se zaměříme především na obecněčeské jevy v psaných projevech, pravopisné chyby a správné skloňování. Z pohledu syntaxe bude zhodnoceno užívání interpunkce v hypotaktických i parataktických souvětích, ačkoli je v této části možnost zabývat se více skladebnými jevy, rozhodli jsme se omezit naši práci pouze na tuto část. U lexikální stránky opět předpokládáme větší výskyt deminutiv a augmentativ, dále bychom chtěli krátce zhodnotit slovní zásobu žáků jednotlivých ročníků. I po této kapitole bude následovat krátké shrnutí.

8.1 6.A–D

Hláskosloví a tvarosloví

Žákyně zde uvozuje svůj text slovesem *být* v préteritu, které je všeobecně typické pro pohádkové vyprávění. Pisatelka ve svém psaném projevu kombinuje především přezens a préteritum (*Vlk se zamyslí a poté řekne, tak já ti poradím když tady sejdeš z cesty rostou tam krásné květiny když je natrháš bude mít určitě radost.; A pak usnul a hrozně chrápal.*). Často se vyskytuje druhá osoba rozkazovacího způsobu (*takže ji odneseš; hlavně jdi; Pojd' dál pootevři si dvířka*). Je také zřejmé, že se žákyně snažila užívat koncovky důsledně spisovné. I tak můžeme ovšem zaznamenat několik vyskytujících se nedostatků. Objevuje se špatný tvar zájmena *ona* (*pro ní; jednou ji dala červený klobouk*), u druhého uvedeného příkladu lze předpokládat, že se zde objevuje hyperkorektní tvar, který žákyně použila ve snaze o důslednou spisovnost.

Syntax

Z hlediska syntaxe se objevuje několik nedostatků. Vidíme zde, že má žákyně problémy s užíváním interpunkce v hypotaktických souvětích (*nejradši jí měla její babička která by pro ní snesla i modré z nebe; Karkulce se tak líbil že ho nosila pořád; tak já ti poradím když tady sejdeš z cesty rostou tam krásné květiny když je natrháš bude mít určitě radost; slyšel to chrápání šel se tam podívat*), stejně tak se objevuje chybějící interpunkce ve větách hlavních (*a zaklepe z druhé strany dveří se ozve*), dále pak studentka v některých případech vypustila užívání čárek u oslovení (*Kampak jdeš holčičko; babičko proč máš tak velké oči*). Můžeme si také povšimnout nadměrného užívání parataktické spojky *a* (*Šla, šla a šla a najednou potkala vlka a vlk jí říká; A vidí vlka tak mu rozřízne břicho a osvobodí babču a Karkulku*), často se pak tato spojka objevuje na začátcích vět.

Lexikální stránka

Tento text je zajímavý především z lexikologického pohledu. Častý je výskyt deminutiv (*Karkulka, babička, babču, holčičko*), dále se naopak několikrát vyskytují různé tvary augmentativa *sežrat*. Dále jsme zaznamenali výraz *zemřel*, jehož užití nekoresponduje s předchozím užitím zhrubělého slovesa *sežrat* v předchozích větách. Z nespisovných výrazů se vyskytují příslovce (*pořád, hrozně*) a sloveso *sežrat*. Objevuje se také opakování slov (*Šla, šla a šla*).

8.2 6B–D

Hláskosloví a tvarosloví

Text je opět uvozen kladením dvou sloves typických pro začátek pohádkového vyprávění (*Žila byla Červená Karkulka*). Žákyně užívá především kombinaci minulého času (*Jednoho dne jí babička dala červený čepeček proto se jí začalo říkat Červená Karkulka.*) a přítomného času, kterých vyskytuje především v přímé řeči (*„A proč máš tak velké ruce?“*). Objevuje se druhá osoba rozkazovacího způsobu (*Hlavně nikdy nescházej z cesty!*). Z hlediska morfologie se objevuje chybný tvar u přivlastňovacího adjektiva (*babičnému baráčku*).

Syntax

Z hlediska syntaxe jsme zaznamenali především dlouhá souvětí s nedůsledně provedenou interpunkcí (*Když šel lovec kolem chaloupky slyšel divné chrápání vešel dovnitř a uviděl vlka tak vzal pušku a pak si řekl jestli náhodou není v břiše babička a Karkulka tak vzal nůžky a začal vlkovi párat břicho vylezla babička a potom Karkulka potom vlkovi do břicha nandali kameny zašili a když vlk stal tak padl a umřel.*), několikrát se zde vyskytuje souřadící spojka *a* a zároveň i několik spojek podřadících.

Lexikální stránka

Z hlediska lexikologie se vyskytují deminutiva (*čepeček, baráčku, chaloupky*) i výrazy zhrubělé a zároveň nespisovné (*tlamu, blbě*).

8.3 7A–CH

Hláskosloví a tvarosloví

Pohádka je opět uvozena klasickým pohádkovým úvodem, kde za sebou následují dvě slovesa (*žila byla*), znovu převažuje užití pretérity (*Vlk si zalezl do peřiny a vzal si babičky čepec a brýle. Karkulka si pomyslela že by mohl vzít kytičky a utrhla první kytku a uviděla ještě hezčí a řekla si, že u potoku budou hezčí pomyslela si karkulka.*), přítomný čas se opět objevuje především v přímých řečech (*dobře, dneska je krásný den les je tak krásný ty ptáčky jak zpívají a ty, květiny a co neseš v košíku*). Důležité je zde zřejmě zmínit, že žák užívá přímé řeči natolik nedbale, že to narušuje samotnou přehlednost textů (*Najednou někdo zaťukal byla to karkulka vešla a divila se, a ptala se babičko proč máš tak velké uši to abych tě lépe slišela, a proč máš tak velké oči, to abych tě lépe viděla, a proč máš tak velké zuby to abych tě lépe snědla a karkulka byla taky v břiše.*).

Navíc se objevuje pravopisná chyba ve vyjmenovaném slově (*slišela*) a v záměně s/z v předložce (*z vlkem*).

Syntax

V syntaxi se objevují velké nedostatky, velké množství čárek v souvětích je vynecháno, objevují se například i chybějící otazníky, případně pak čárky naopak nadbytečné (*a co neseš v košíku zeptal se vlk; Najednou někdo zaťukal byla to karkulka vešla a divila se, a ptala se babičko proč máš tak velké uši*).

Lexikální stránka

Opět se objevují deminutiva (*babička, kytičky*), nespisovné výrazy (*zblajzl*), přirovnání (*nádherné jako západ slunce*).

8.4 7B–D

Hláskosloví a tvarosloví

Vypravování je uvozeno dvěma za sebou následujícími slovesy, která se vzájemně negují, jsou však typickým úvodem pro začátek pohádkového vyprávění (*bylo nebylo*). Vyprávění je opět v minulém čase (*Nosila ho každý den a proto jí začaly říkat Červená Karkulka.*), objevuje se i čas přítomný a to především v přímých řečech (*„A proč máš tak velké zuby?“*). Objevuje se nesprávný tvar verba přijít ve třetí osobě (*přide*), koncovka *-ovo* v zakončení přídavných přivlastňovacích tvarů (*vlkovo tlamě*), nespisovný tvar slova tedy (*teda*).

Syntax

Z hlediska syntaxe jsme opět zaznamenali velké množství nedostatků v interpunkci (*Karkulka byla moc ráda, že je vše v pořádku a mamince slíbila že už nikdy přes les nepůjde.; Když Karkulka měla kytici nazbíranou šla k babičce, přišla k chatce zaklepe a vlk povídá*), na základě uvedených příkladu se však můžeme domnívat, že se jedná o určitou nedůslednost, jelikož za sebou následují věty ve stejném poměru, které jsou uvozeny tímtež spojovacím výrazem, v prvním příkladu můžeme vidět, že před první spojkou interpunkce je, před druhou již není. Opět se neobjevuje interpunkce za oslovením (*Babičko proč máš tak velké oči; Karkulko podívej se kolem sebe*).

Lexikální stránka

Opět je zde velké množství deminutiv (*holčička, babičky, čepeček, dívenko*), dále se objevují zhrubělé výrazy a nespisovné výrazy (*sežrat, tlamě, omrknout*).

8.5 8A–D

Hláskosloví a tvarosloví

V jednom případě žákyně použila předložku pojící se s jiným pádem (*s domnělé stařenky vyklubal*). V první větě se objevuje chybné přivlastňovací zájmeno *její* místo *své* (*Jedna babička neskonale milovala svou vnučku a možná i na důkaz její lásky jí jednou věnovala karkulku červené barvy*), je zajímavé, že žákyně nejprve použila správné zájmeno *své* a další části pak udělala chybu, dále pak použila špatný tvar u zájmena *ona* (*To už byl ale vlk u babičky a i jí stihl spořádat.*). Nejzajímavější je však v tomto textu užití přechodníků (*Oblékl si její čepec a zalezl do postele, už jenom vyčkávajíc, kdy Karkulka dorazí.; Za nedlouho šel kolem lovec, pomyslí si, jak moc ta babička dnes chrápe*), přestože jsou u nich užity chybné tvary, v obou případech je užita koncovka pro ženský a střední rod, ačkoli je vykonavatelem muž.

Syntax

Z hlediska syntaxe se opět objevují nedostatky především v interpunkci u hypotaktických souvětí (*Stalo se ale že babička onemocněla; takže vlk za chvíli věděl jak kam dívka jde*).

Lexikální stránka

Tento text se z lexikologického hlediska od ostatních liší. Například označení vlka, který se vydává za babičku (*„babička“, babička-vlk*). Objevují se také slova s archaickým nádechem (*onen prohnílý vlk*). Klasicky se samozřejmě vyskytují deminutiva.

8.6 8B–CH

Hláskosloví a tvarosloví

Tento text je po všech stránkách velmi kvalitní, objevuje se jen několik malých nedostatků, a to ve tvaru osobního zájmena *já* (*To aby se mě tě lépe žralo!*) a u osobního zájmena *ona* (*lákal jí vlk*).

Syntax

Nedostatky v interpunkci se objevily u hypotaktických souvětí (*To víš že smíš; Ale to víš že je mi dobře*), můžeme vidět, že se jedná o dva téměř identické případy.

Lexikální stránka

Text je velmi dobře zpracovaný i po stránce stylistické a lexikologické, vidíme, že má žák velkou slovní zásobu, neopakuje stejné výrazy.

8.7 9A–CH

Hláskosloví a tvarosloví

V úvodu textu se objevují tři slovesa, jen dvě z nich jsou oddělena interpunkcí (*Bylo, nebylo žila jednou jedna holčička.*). V textu se opět prolíná minulý a přítomný čas (*Vlk si tedy pomyslel, že sní jak babičku tak i Karkulku a říká jí: „ty chodíš po lese a ani se nerozhlížíš, jak je tu krásně.“*). Chybí koncové *-l* v příčestí minulém (*jak řek*), objevil se chybný tvar u přivlastňovacího adjektiva (*k babičky chaloupce, v babičky posteli*) a poslední nedostatek jsme zaznamenali ve špatném předložkovém pádu (*Né, že sejdeš s cesty*).

Syntax

Opět není důsledně dodrženo užívání interpunkce v hypotaktických souvětích i parataktických souvětích (*tak nevěděla s čím si zachází; Tak vlk šel vstoupil do ložnice a babičku spolkl.; Jak řek tak udělal, ale po tom co snědl babičku i Karkulku byl vyčerpaný tak si lehl do postele a usnul.*). Věty však nejsou výrazně delší nebo kratší, než by bylo čtenářsky příjemné.

Lexikální stránka

Z hlediska lexikologie nebyly zaznamenány nijak ojedinělé nebo neobvyklé výrazy. Objevily se opět pouze deminutiva a augmentativa (*chaloupka, babička, sežral*).

8.8 9B–D

Hláskosloví a tvarosloví

Opět se prolíná vyprávění v minulém a přítomném čase. Z hlediska hláskosloví se objevuje obecněčeská koncovka *ý* namísto *é* (*tak velký ruce*), tento příklad se vyskytuje ještě v jednom případě (*po takovim chutném jídle*), kde je zajímavé, že v jednom případě tato změna provedena je, ve druhém již nikoli, navíc se objevila i pravopisná chyba. Pravopisná chyba se vyskytla i u příslovce *vyzývavě* (*vyzívavě*) a u slovesa *zkřížit* (*skřížila*). Nesprávně je užito i přivlastňovací přídavné jméno (*k babičiným dveřím*). U slova *stříh* místo poslední hlásky *h* užito *ch* (*Střich. Střich.*). V poslední větě spolu nekorespondují koncovky slovesa v minulém čase (*Nepustili ho dovnitř a společně ho přemohly.*).

Syntax

Žákyně jako zatím první oddělila za sebou následující slovesa v úvodu pohádky pomocí čárky (*Bylo, nebylo, žila, byla malá holčička.*). Neobjevuje se interpunkce před oslovením (*Kampak jdeš Karkulko?; Pojd' dál milé děvče.*). Interpunkce ve větách opět není stoprocentně správná (*A když zase potkala jiného vlka už se s ním nezastavila ani ho nepozdravila.*)

Lexikální stránka

Z hlediska lexikologie se objevují deminutiva (*chaloupka, chaloupečka, babička, mamka*) i výrazy zhrubělé (*napraným pupkem, prevít*) a archaická koncovky *-il* (*pomyslil*).

8.9 Shrnutí psaných projevů

Z námi zkoumaných psaných textů je patrné, že stejně jako u přepsaných poslechů se žáci snažili držet příběhu, tak jak jim byl převyprávěn, zajímavé je, že tři z osmi žáků ukončili své vypravování příběhu zachráněním postav, které se ocitly v nebezpečí, přitom tato verze pohádky obsahuje v posledním odstavci ponaučení, které žáci ve svých projevech nezmiňují.

Ve všech psaných projevech je dodrženo vypravovací schéma: expozice, zápletky, vyvrcholení, rozzuzlení, podle něž postupují všichni žáci, k tomu samozřejmě napomohlo, že byl žákům příběh převyprávěn a nemuseli jej vymýšlet sami.

Podle očekávání je ve všech vyprávěních kombinován minulý a přítomný čas. Přítomný čas se vyskytuje především v přímých řečech a je pomocí něj stupňováno napětí. Objevily se některé obecněčeské koncovky a často zaznamenaným nedostatkem bylo u většiny žáků chybné skloňování přivlastňovacích přídavných jmen.

Z lexikální stránky se opět potvrdilo, že žáci v pohádkách často využívají deminutiva a augmentativa. Slovní zásoba, ve které se texty liší nejvíce, má největší vliv na čtenářské vnímání předloženého textu. Pomineme-li ustálené výrazy a slova, která jsou v širokém povědomí veřejnosti o této pohádce, je zajímavé, jak se jednotlivci vyjadřují. Někteří se snaží o spisovnost, přehnanou spisovnost, jiní užívají i obecnou češtinu, hojně se objevují archaické výrazy u jedné žačky, tuto zvláštnost připisujeme knihám klasickým, které se staly její zálibou. Zájem o četbu se u dětí znatelně odráží ve slovní zásobě.

Po zhodnocení textů jsme došli k závěru, že až na výjimky žáci opravdu nečtou, a tedy jsou oslabeni nejen ve slovní zásobě, ale také v úrovni projevu jako celku. Po gramatické stránce se všem zúčastněným podařilo podat výkon, který je přiměřený jejich věku a ročníku, který navštěvují. České školství nijak nezaostává a vývoj mezi ročníky je znatelný po všech námi zkoumaných stránkách.

Znatelná je jako u mluvených komunikátů opět jedinečnost a individualita jednotlivých školáků. Neprokázano se však úměrné zlepšování psaného projevu v závislosti na navštěvovaném ročníku. Nemůžeme tedy říci, že čím vyšší ročník student navštěvuje, tím je jeho projev vyspělejší, ačkoli jsou určité pokroky znatelné a porovnáme-li text žáka šesté třídy s projevem žáka třídy deváté, zlepšení už samozřejmě zřejmé je.

9. Porovnání mluvených a psaných projevů

Logicky se samozřejmě prokázalo, že nedostatků z pohledu hláskosloví, tvarosloví a syntaxe se objevilo větší množství v textech mluvených. U přepisu mluvených textů jsme se rozhodli nehodnotit je z hlediska syntaxe, jelikož u projevů psaných jsme hodnotili pouze chybějící interpunkci v parataktických a hypotaktických souvětích, což samozřejmě u projevů mluvených hodnotit nelze. Přínosné by mohlo být hodnocení psaných i mluvených projevů z hlediska odchylek od větné stavby, což jsme se rozhodli z důvodu omezeného rozsahu práce vypustit.

V této části bakalářské práce proto porovnáme vždy mluvený a psaný projev jednoho žáka. Předpokládáme, že se tyto texty samozřejmě budou lišit, jelikož produkce nepřipraveného mluveného textu je pro žáky mnohem náročnější než tvorba psaného textu s určitou přípravou. Chceme především prozkoumat, jak velké jsou tyto rozdíly mezi psaným a mluveným textem.

9.1 6A–D

V tomto textu jsme zaznamenali větší množství nedostatků. V mluveném projevu se vyskytuje velké množství pauz a hezitačních zvuků, promluva pak působí rušivě a neuceleně. Dále bylo zaznamenáno také velké množství korekcí. Z toho vyplývá, že tato žákyně ještě není schopna utřídit si v hlavě osnovu mluveného projevu, který má přednášet, a ten pak plynule přerývat. Musíme samozřejmě brát v úvahu, že se jedná o žákyni šesté třídy a tudíž je jednou z nejmladších příspěvkatelek do našeho výzkumu.

Hláskosloví a tvarosloví u psaného textu lze označit za téměř bezchybné, žákyně užila ve snaze o důslednou spisovnost dokonce hyperkorektní tvar. V mluveném projevu jsme již zaznamenali krácení samohlásek dlouhých, změnu *é* v *í/ý*, vložené *u* pro zjednodušení výslovnosti u číslovky a u zájmena *nějaký* pak žákyně užívá zkrácený nespisovný tvar. Z toho můžeme soudit, že si je žákyně jistější v psaném projevu, na nějž se může lépe připravit.

Z lexikologické stránky jsme zaznamenali především deminutiva a augmentativa v mluveném i psaném projevu. V projevu psaném se pak objevují nespisovná příslovce a cílené opakování slov.

9.2 6B–D

I v tomto textu se objevuje velké množství pauz a hezitačních zvuků. Žákyně pro oddálení výpovědi také použila dloužení samohlásky, aby mohla o následující části promluvy déle přemýšlet. Vidíme zde tedy, že mluvený projev bez přípravy je pro ni vcelku náročný stejně jako u předchozí žákyně šestého ročníku. Zajímavé však je, že užívá i korekce bez pauzy mezi dvěma výrazy, což svědčí o tom, že si své chyby rychle uvědomuje.

Z hlediska tvarosloví jsme v psaném projevu jako výraznější nedostatek zaznamenali pouze chybný tvar přivlastňovacího zájmena. V hláskosloví a tvarosloví v projevu mluveném se vyskytuje protetické *v-* a krácení samohlásky, dále také neshoda mezi tvarem zájmena ve funkci podmětu a neshoda mezi jménem a sponou u přísudku jmenného se sponou.

Projevy této žákyně jsou zajímavé z lexikologické stránky, a to především užití neexistujících slov v mluveném příběhu. Je pravděpodobné, že by žákyně tato slova v psaném textu vůbec neužila, ale vzhledem k určité míře stresu, který vnímala při mluveném projevu, si neuvědomila, že se jedná o neexistující výrazy.

9.3 7A–CH

Tento žák ve svém mluveném projevu oproti ostatním žákům užil více hezitačních zvuků, kterých použil i několik za sebou, užívá také dloužení vokálů. Dále se vyskytuje korekce pomocí negace a následný dodatek k vyprávění. U tohoto projevu je vzhledem k množství pauz, hezitačních zvuků a oprav zřejmé, že má žák problém s přeříkáním mluveného textu. V tomto případě by mohlo být zajímavé porovnat například klasickou spontánní konverzaci tohoto žáka spolu s námi zaznamenaným projevem. Zjistili bychom, zda se jedná jen o nervozitu a nejistotu při interpretaci známého příběhu a přemíra prodlev byla způsobena touhou po zachování původního příběhu či zda jde o problémy s vyjadřováním se.

Z hláskosloví a tvarosloví v psaném textu se objevuje především velmi nedbalé užívání přímé řeči a několik pravopisných chyb, z nichž je jedna i ve vyjmenovaném slově. Takové chyby se nevyskytovaly ani u předcházejících textů žákyň šestých tříd. V mluveném projevu se pak objevily stažené nespisovné tvary příslovce *nějak*, protetické v- a změna *é > í/ý*. Zaznamenali jsme též chyby ve shodě podmětu a přísudku.

Z lexikologické stránky se opět objevují zdobné i zhrublé výrazy, nespisovné výrazy i přirovnání.

9.4 7B–D

V tomto mluveném textu se vyskytuje již menší množství pauz a především menší množství hezitačních zvuků než v textu předchozím. Častěji je však užito výplňkové slovo *no* a dloužení vokálů.

U psaného projevu se pak objevil nesprávný tvar verba *přijít* ve třetí osobě a obecněčeská koncovka *-ovo* v zakončení přídavných přivlastňovacích tvarů. U projevu mluveného se z hlediska hláskosloví a tvarosloví objevuje logicky větší množství nedostatků než u projevu psaného, zaznamenali jsme zkrácený nespisovný tvar neurčitého příslovce *nějak* a neurčitého zájmena *nějaký*, časté užití deiktického zájmena *ten*, úženi *é* v *í/ý*, chybný tvar zájmena *ti* ve shodě podmětu s přísudkem, chybný tvar zájmena *který* a chyba ve skloňování přivlastňovacího adjektiva. V syntaxi se opět objevuje velké množství chybějících čárek v souvětích i před a za oslovenými.

Z lexikologického hlediska je zajímavé, že žákyně užila v menší míře augmentativa a deminutiva v mluveném projevu.

9.5 8A–D

U této žákyně se vyskytuje již menší množství pauz a velmi málo hezitačních zvuků, objevují se však výplňková slova *vlastně* a *tak*, která taktéž slouží k oddálení výpovědi. Překvapivě se zde v hláskosloví a tvarosloví objevilo větší množství nedostatků u projevu psaného. Zaznamenali jsme zde předložku pojící se s jiným pádem, chybné přivlastňovací zájmeno *její* místo *své*. Za velmi zajímavé pak považujeme užití přechodníků, přestože byly užity v chybném tvaru. Je překvapivé, že žákyně osmé třídy užila tyto již zastaralé slovesné tvary, u ostatních žáků se nevyskytly.

V mluveném projevu se objevil pouze stažený nespisovný tvar zájmena *nějaký*. Z hlediska interpunkce jsme zaznamenali jen několik málo chyb u hypotaktických souvětí.

Projevy této žákyně jsou zajímavé i po lexikální stránce. Opět se zde vyskytují jevy, které jsme u ostatních analyzovaných textů nezaznamenali. Jedná se zejména o odlišení vlka v první části pohádky a vlka v té části, kde se vydává za babičku, k rozlišení pak žákyně užívá pojmy jako „*babička*“ a *babička-vlk*. Dále nás zaujala archaičnost některých užitých výrazů, a to v projevu mluveném i psaném. V psaném projevu se pak navíc objevuje opakování slov pro zdůraznění důležitosti sdělovaných faktů.

9.6 8B–CH

Tento žák byl největším překvapením celého výzkumu, na žáka 8. ročníku si vedl velice dobře. Mluvený projev byl klidný a plynulý. V projevu mluveném několikrát použil protetické v- a chybně byl užit skloňovací vzor *mladý*. Psaný projev byl po všech stránkách velice kvalitní. Nalezli jsme špatné použití tvarů zájmen *já* a *ona*. Z hlediska syntaxe se objevují nedostatky v interpunkci u hypotaktických souvětí.

U tohoto žáka bylo znát, že má velkou slovní zásobu, neopakoval se a jeho text byl po stránce stylistické i lexikologické velmi kvalitní.

9.7 9A–CH

V mluveném projevu tohoto žáka jsme očekávali bezchybnost a přesný projev, jelikož žák navštěvuje nejvyšší námi zkoumaný ročník, opak se stal skutečností, žák se ve svém projevu stále opravuje a to dosti nevhodným způsobem, používá slovní vsuvky, do kterých vnáší subjektivní pocity a nevhodná slova. Chybné používání zájmena *který* bylo hrubou chybou, které by se žák 9. ročníku neměl dopustit. Gramatické nedostatky se objevují především v pasážích, kde se žák opravuje či přemýšlí nad dalším textem.

Naše zklamání se dostavilo i při zkoumání psaného projevu, i když tento žák byl požádán, aby napsal text, jak nejlépe umí, tak v textu je znát, že se ani nesnaží dokončovat celé tvary v příčestí minulém a používá chybné předložkové pády. Z hlediska syntaktického se vyskytují chyby v interpunkci u souvětí hypotaktických i parataktických. Lze tedy usoudit, že žák, který navštěvuje poslední ročník základní školy, se dopouštěl zbytečných a nedbalých chyb, které vznikly jeho vlastní nedůsledností.

9.8 9B–D

U mluveného projevu této žákyně se naplnilo naše očekávání, které bylo takové, že projev bude přednesen svědomitě, na takové úrovni, která náleží žákovi 9. ročníku základní školy. Objevovali se zde hezitační zvuky, které jsou charakteristickým znakem mluvených projevů nepřipravených. Opravy byly provedeny kladením dvou slov za sebou, což znamenalo, že žákyně dokáže rychle reagovat. V hláskosloví se objevuje především změna *é>í/ý* a diftongizace *é >ý/í>ej*. Školačka dále používá archaismy, zdobnělny a přirovnání.

V psaném projevu bylo zjištěno více nedostatků než v projevu mluveném. Vyskytuje se obecněčeská záměna *y* namísto *é* a dále bylo zjištěno velké množství pravopisných chyb u příslovcí a sloves. Ze syntaktického hlediska je zde nesprávně použita interpunkce. Z hlediska lexikologie se objevují deminutiva, výrazy zhrubělé a slova s archaickou koncovkou *–il*. Na rozdíl od předešlého žáka ze stejného ročníku je znát, že tyto projevy byly svědomitě vypracovány.

Závěr

Bakalářskou práci jsme uvedli kapitolou o funkčních stylech, především jsme se zaměřili na funkční styl prostěsdělovací a funkční styl uměleckých textů a to samozřejmě z toho důvodu, že se rysy těchto stylů objevují v analyzovaných textech žáků. Následná kapitola se zabývala objektivními a subjektivními stylovými faktory, jelikož věříme, že mají velký vliv na vznik textu, zde jsme se pak i přímo zaměřili na vznik námi zkoumaných textů. Třetí kapitola se zabývá dichotomií mezi psaností a mluveností, rozdíly mezi těmito dvěma formami komunikátu byly pro přehlednost znázorněny i v tabulce. Předposlední kapitolu teoretické části jsme věnovali Rámcově vzdělávacímu programu pro základní vzdělávání. V poslední kapitole, která je věnována metodologii, vysvětlujeme původ textů a způsob jeho zpracování, především způsob transkripce mluvených komunikátů.

V části praktické se již samozřejmě věnujeme samotným analýzám textů. U mluvených projevů jsme se rozhodli, že se zaměříme na rysy mluvených textů, hláskosloví, tvarosloví a lexikální stránku. U jevů, které považujeme za typické pro mluvené projevy, jsme se soustředili především na pauzy v řeči, hezitační zvuky, výplňková slova a způsoby korekcí, které žáci využívali. V hláskosloví a tvarosloví jsme se zaměřili na veškeré odchylky od normy. Z pohledu lexikologie jsme se pak soustředili na výskyt deminutiv a augmentativ, u nichž jsme předpokládali, že se budou objevovat u většiny žáků ve velké míře. Dále jsme pak hodnotili různé neobvyklé výrazy či nestandardní užití slov.

U těchto rozborů nás zaujalo, že se u jednotlivých žáků různé způsoby korekcí i nadužívání tzv. výplňkových slov. Někteří žáci se opravovali pomocí pauz a hezitačních zvuků, jiní za nesprávné slovo kladli správný výraz bez užití pauzy či korekce. Z hlediska hláskosloví jsme zaznamenali některé obecněčeské jevy jako například protetické *v-*, úžení *é* v *í* nebo změnu *ý* v *ej*. V lexikální stránce se podle předpokladů potvrdil hojný výskyt deminutiv.

U psaných projevů jsme hodnotili hláskosloví, tvarosloví, syntax a lexikální stránku. V hláskosloví jsme se zaměřili především na výskyt obecněčeských jevů a u tvarosloví pak na správnost koncovek u všech druhů jmen, kde nás překvapilo, že má většina žáků problém s přivlastňovacími adjektivy. Dále jsme zhodnotili tyto texty ze syntaktického hlediska, kde jsme se zaměřili na chybějící interpunkci v hypotaktických a parataktických souvětích, můžeme říci, že u starších ročníků těchto nedostatků ubývalo. U lexikální stránky jsme se soustředili na výskyt deminutiv, augmentativ

i neobvyklých či nestandardních výrazů, především deminutiva se opět vyskytovala ve velké míře.

V závěrečné kapitole praktické jsme vždy porovnali mluvený a psaný projev jednoho žáka. Samozřejmě se prokázalo, že psaný projev je u většiny žáků kvalitnější a vyskytuje se v něm méně nedostatků než v projevu mluveném. Objevili se však žáci, u nichž byl mluvený projev stejně kvalitní jako projev psaný. Dalším zajímavým závěrem je, že nemůžeme říci, že by se kvalita psaného a mluveného textu zvyšovala v závislosti na tom, jaký žák navštěvuje ročník, tedy, že by byl projev žáka osmé třídy kvalitnější než projev žáka třídy deváté. Vidíme například, že kvalita obou projevů žáka 8B–CH výrazně převyšuje kvalitu projevů dvou žáků deváté třídy. Dále můžeme však s jistotou říci, že se jazykové znalosti žáků zlepšují, tento rozdíl je znatelný mezi kterýmkoli projevem žáků šesté třídy a žáků třídy deváté.

Pro další výzkum by bylo jistě zajímavé sledovat jazykový pokrok stejných žáků v průběhu delšího období, což v naší práci samozřejmě nebylo možné.

Bibliografie

BACHMANNOVÁ, Jarmila. *Mluvený projev spisovný a nespisovný. Naše řeč.* 1995, 78(4), s. 197-201.

BALHAR, Jan. *Mluvený projev spisovný a nespisovný. Naše řeč.* 1996, 79(1), s. 38-42.

BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika.* Praha: Academia, 1992. ISBN 80-200-0020-8.

DANEŠ, František. *Kultura mluvených projevů. Naše řeč.* 1995, 78(4), s. 197-201.

GRIMM, Jacob Ludwig Karl a Wilhelm Karl GRIMM. *Pohádky bratří Grimmů.* 4., upravené vyd. Ilustrovala Helena ZMATLÍKOVÁ, přeložila Marie KORNELOVÁ. Praha: Albatros, 1990. ISBN 80-00-00166-7.

ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika.* Vyd. 1. Praha: ISV, 2003. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-86642-00-3.

ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika.* Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-961-4.

ČMEJRKOVÁ, Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí.* Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. Lingvistika (Academia). ISBN 978-80-200-1970-7.

FLEISCHMANNOVÁ, Emílie, Olga KULDOVÁ a Rajmund ŠEDÝ. *Obchodní korespondence: pro střední školy.* 2., upr. vyd. Praha: Fortuna, 2005. ISBN 80-7168-919-X.

HOFFMANNOVÁ, J.: *Mluvené a psané texty ve vzájemných citacích (aluzích).* In *Stylistyka (Opole)*1, 1992, s. 67-79

HUBÁČEK, Jaroslav, Eva JANDOVÁ a Jana SVOBODOVÁ. *Čeština pro učitele.* Opava: Optys, 1996. ISBN 80-85819-41-4.

CHLOUPEK, Jan. *Stylistika češtiny*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. Učebnice pro vysoké školy. ISBN 80-04-23302-3.

CHVÍLOVÁ, Kamila. *Srovnání mluvených a psaných projevů žáků 2. stupně ZŠ*. Brno, 2013.

JEDLIČKA, Alois. *Spisovný jazyk v současné komunikaci*. Praha: Universita Karlova, 1974. Acta Universitatis Carolinae.

KALA, Miroslav a Marie BENEŠOVÁ. *Písemný a mluvený projev žáků základní školy*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis.

MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4973-4.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, čj. MSMT-28603/2015, Praha: MŠMT, 2016, 163 stran.

SCHNEIDEROVÁ, Eva, Olga MÜLLEROVÁ a Jana HOFFMANNOVÁ. *Mluvená čeština v autentických textech*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 1992. ISBN 80-85467-96-8.

TÁBOROVÁ, Eva. *Syntaktické rysy připravených a nepřipravených mluvených projevů u žáků 6.–9. tříd ZŠ*. Brno, 2007.

Přílohy

Seznam příloh

Příloha 1: Přepsané nahrávky doplněné o značky pro pochopitelnost mluveného slova v tištěné podobě na základě zásad, které užívá Olga Müllerová ve své publikaci *Mluvená čeština v autentických textech*.

Příloha 2: Psané texty přepsané do elektronické podoby

Příloha 1:

6A–D

takže ■ bylo nebylo ■ jedno království ■ gde žil král a královna ■ který si už hodně dlouho přáli děťátko ■ @ no a jednou se jim to splnilo↓ ■ narodila se jim ceruška↑ ■ kterou pojmenovali Růženka↓ ■ @ pak ■ udělali ■■■ její křest na který pozvali ■ třináct ■ ne dvanáct ■ ne @ třináct paní ■ nevím ■ ale přišlo jich jenom dvanáct↓ ■ protože měli jenom dvanáct talířů a jídla ■ gdyš jí ■ říkaly jak se jí v životě bude dařit ■ tak vešla @ ■ ta třináctá a řekla jí ■ že až vyroste růže tak se bodne o její trn a zemře ■ vtom se do toho ■ vtom ■ jí skočila do řeči druhá a řekla nezemře↓ ■ jenom ■ upadne do hlubokého spánku a zachrání jí princ ■ gdyš↑ ■ křest ■ gdyš princezně bylo osumnáct↑ ■■■ tak její rodiče museli odject↑ ■ a Růženka zůstala se vším služebnictvem na zámku sama↓ ■ jen tak se procházela po zámku komnatami a vším↓ ■ gdyš narazila na nějakou temnou komnatu ■■■ v který byla stařenka která ■■■ dělala vlnu↓ ■ dobrý↑ den babičko povídá ahoj dítě↓ ■ @ Růženka se jí ptá zeptala ■■■ copak to děláš↑☺ babičko↓ ■ předu vlnu↑ Pojd'↑ zkus si to↑ ■ tak to Růženka zkusila↓ ■ a gdyš @ to zkoušela tak se píchla o trn ■ a upadla do hlubokého spánku společně se vším služebnictvem s kuchařem který chtěl dát kuchtíkovi↑ ■ kterýho chtěl vytahat za uši ■ s mouchami na stěnách ■■ asi celkově se vším služebnictvem i s králem a královnou kteří zrovna vešli do sálu ■■ @ uběhlo několik tisíc let ■ a dozvěděl se o tom království náký princ který se rozhodl že Růženku a všechno služebnictvo i se zámkem vysvobodí↓ ■ i přes všechny @ staříkovy @ rady ho: neposlechl a vydal se do zámku ■ gdyš přijel k zámku↓ ■ tak protože uběhlo tisíc let↑ se mu všechny růže rozevřely aby mohl v klidu vyjít↓ bez toho aby se nák poštipal↓ ■ gdyš vešel hned uviděl služebnictvo — jak spí Růženku↓ krále↓ i královnu↓ ■ hned se vydal do nejtemnější komnaty ■ a: uviděl Růženku jak spí↓ ■ rozhodl se že jí políbí↓ ■ a tím jí vysvobodil i celé království↑ ■ všichni se probudili↑ ■ a: dobře to dopadlo ■ a ta zlá baba↑ která to všechno způsobila se odstěhovala do devátého kraje @ spolu se svým zlem a vším↓ ■ takže všechno dobře dopadlo ■

6B–D

žil byl ■ král a královna ■ který chtěli mít strašně děťátko↓ ■ jednou když byla královna v lázních↓ tak vyskočila z vody žabka ■ která jí řekla že se jí narodí ceruška ■ zanedlouho se potom narodila ceruška ■ dali jí jméno Růženka↑ a rozvolali že budou křtiny ■ pozvali všechny z království a z jiných království ■ chtěli pozvat všech třináct sudiček ■ jenže bylo měli jen dvanáct talířků ■ takže pozvali dvanáct sudiček a jedna musela zůstat doma ■ když sudičky dávaly Růžence přání ■ dávaly jí třeba↓ ■ krásu ■ ctivost a hodnost↑ tak se rozletěly dveře↑ ■ a dovnitř vtrhla třináctá sudička ■ která byla našťvaná↓ že jí nepozvali↓ a řekla ■ že až dívence ■ bude patnáct píchne se do prstu a usne ■ a umře okamžitě ■ tak všichni z toho byli zmatení ale ještě poslední sudička která nedávala přání řekla↓ ■ neumře jen začne spát↓ ■ a __ bude čekat sto let↓ ■ než se objeví mládenec který jí probudí ■■■ tak plynulo ■ pár let a Růžence bylo patnáct ■ v ten den __ kdy jí bylo patnáct král a královna vodjeli ■ a Růženka byla doma sama v království na zámku↓ ■ procházela se chodbami @ ■ místnostmi ■ až potom __ vyšlapala schody až do věže ↓ ■ otevřela zámek s rezavým klíčem ■ a v tom se rozletěly dveře a ■ __ seděla tam stařenka která pletla na kolovrátku↓ ■ Růženka ■ sešla ke kolovrátku prohlížela si ho a píchla se do prstu ■ v tom najednou spadla↓ ■ a začla spát↓ ■ začalo spát královna a král který se vraceli↑ ■ __ začal spát i kuchař který chtěl kuchtíka @ ■ vy to ■ vynadat mu: ■ začali spát i koně ve stáji ■ psi na dvoře↓ ■ a holubi na střeše↓ ■ celý zámek se začal se obrůstat __ keřem z růží ■ uplynulo __ mnoho let ■ možná i sto let↑ ■ a mnoho mláďenců a rytířů a králů se chtělo dostat přes keře ■ jenže mnoho na to doplatilo svůj život ■ jeden mládenec který @ ■ šel vesnicí slyšel dědečka jak si povídal o tom ■ že za keřem je zámek↓ ■ a spí tam Růženka a král a královna↓ ■ a mládenec se @ ■ toho dědečka ptal ■ na všechno se vyptával co se tam stalo ■ dědeček mu to všechno řek ■ a mládenec si řekl, že vysvobodí Růženku ■ tak dědeček mu to pořád vymlouval a von říkal že prostě se za ní vydá ■ tak se mládenec vydal a zkusil překonat keř ■ podařilo se mu vtevírat bránu↑ ■ a za ním se potom zaklapla↓ ■ když vcházel viděl psy na královském dvoře jak spí ■ koně ve stáji jak spí↓ ■ a jak i holubi pořád spí na střeše↓ ■ tak se vydal do zámku↓ kde viděl v trůnní síni spát všechny obsluhující ■ a krále a královnu↓ ■ jak spali na trůnu ■ šel pořád dál až vystoupal do věže ■ a tam uviděl Růženku řekl↓ ■ Růženko vzbud' se mi ať mám život šťastnější↑ ■ Růženka se nevzbudila↓ ■ tak jí slaboulince políbil jako když motýl klesne na hlavu↓ ■ a Růženka se vzbudila↓ ■ a řekla↓ ■ všechny v zámku

znám ale tebe neznám odkud pak si↑ ■ a von jí to všechno převyprávěl jak se sem dostal↑ ■ a Růženka s chlapcem šli do trůnní síně↑ kde se tam král a královna už probudili ■ potom potom se vystrojila svatba↑ ■ žili spolu šťastně↑ ■ až do smrti↓ ■

7A-CH

v nádherném království za devatero horami↑ a devatero řekami↑ @ žila královna a král ■ a ty chtěli mít dítě↓ ■ a: dítě se jim ňák ne to↓ nepodařilo ■ @ ■ @ ■ získat↑ a najednou královna šla k řece a tam vyskočila žába a ta jí řekla↑ ■ až se rok s rokem @ sejde↓ ■ tak se vám narodí dítě↓ ■ a jako kdyby to @ byly dva dny a: narodilo se jim děťátko ■ @ nastrojili velkou svatbu ne ■ svatbu @ křtiny ■ a tam se sešlo dvanáct↓ čarodějek ■ @ ta první řekla↓ ■ @ ta první řekla↓ ■ @ budeš mít hodně štěstí↓ ta druhá řekla↑ budeš krásná↓ @ budeš mít hodně peněz↓ a tak dál↑ a: teďka přišla ■ třináctá která nebyla pozvaná↑ a ta vykřikla↑ až ti bude patnáct↑ tak se píchneš do kolovrátku a ■ @ na věky zemřeš↓ ■ a potom se vdešla a ta dvanáctá↑ ■ @ která ještě nebyla↓ ■ tak @ aby to ňák zmírnila protože nemohla tu __ nemohla tu ■ @ kletbu @ jako nějak zničit↑ tak to aspoň zmírnila↓ ■ a až uplyne sto let↑ ■ tak přijde princ a probudí se to království ■ a @ král protože se zalek tak ■ @ všechny ty kolovrátky ■ @ nechal spálit a až a po patnácti letech↑ když měla princezna narozeniny ■ tak musel král a královna odject ■ a: @ ■ @ jo a tak __ @ princezna měla spoustu času↓ tak se procházela @ všude možně kde to šlo a nakonec objevila starou komnatu↑ ■ vešla a viděla ■ jak tam trčí klíč povotočila s ním↑ vtevřela dveře↑ a najednou tam byla stařena která @ šije @ používá kolovrátek a princezna se ptá↑ co to je↑☺ a: ■ @ @ @ a princezna se ptá↑ co to je↑☺ a __ stařenka jí řekla tak si to pod' skusit↓ ■ @ a ona se píchla a ■ prostě celé království začalo spát __ a přijela tam i ■ @ královna s králem↑ a ty taky usli usnuli @ po sto letech tam↓ jo a ještě @ ■ usnula celá ta↑ a ■ zarostlo celej ten království @ trním až nebylo vidět↑ ten hrad ■ a po sto letech↑ tam: přijel ■ král↑ nebo princ↓ princ↑ a: ten slyšel zrovna jak nějaký starý pán↑ tam říká tuhleto historku ■ a on se řek že se tam vydá↑ ■ sice stařík mu se mu to snažil vymlouvat↑ ale ne král si stál za svým↑ @ tak šel ■ a najednou uplynulo sto let↑ a to šípkové @ houští se mu otevřelo↑ a viděl jenom ■ krásné kvítky↑ a přišel za ■ tou princeznou↑ a: @ políbil jí↑ a: celý království zase ■ @ se probudilo↑ ■ @ @ ■ a žili krásně až na věky↓ ■

7B–D

takže ■ bylo nebylo↑ ■ jedno království↓ ■ kde žili král a královna ■ ty chtěli miminko ale bohužel se jim to nějak nedařilo↓ ■ tak tedy královna navštívila ■ ■ lázně↑ kde vyskočil z vody žabák a pověděl jí že všechno bude v pořádku↓ ■ no a po několika měsících královna porodila ■ když královna porodila ■ chtěli pozvat třináct sudiček bohužel se dozvěděli že může jen dvanáct↓ jelikož měli jen dvanáct zlatých talířků↓ ■ když k nim přišla první tak dala ■ mladé dámě ■ jméno Růženka↓ ■ no a takle to šlo a měla přijít na řadu dvanáctá ■ ovšem ■ místo ní přišla třináctá která nebyla pozvaná ■ nepozdravila↑ nic ■ jen vyhrkla↓ ■ Růženka se píchne o kolovrat v na patnáctý narozeniny se Růženka píchne o kolovrat a zemře↓ ■ to království velice zděsilo ■ tedy když přišla na řadu teda ta dvanáctá která měla být před třináctou ■ tak nemohla kletbu zrušit tak jí jakoby oddálila↓ ■ řekla že nezemře ■ že jen usne ■ a může jí zachránit ■ polibkem↑ ■ který se ovšem může uskutečnit pouze za sto let ■ ■ král byl zděšen a tedy nechal všechny kolovraty ■ ■ spálit↓ ■ když ovšem udeřily @ Růženky patnácté narozeniny ■ král a královna museli nečekaně odjet↓ tedy Růženka↓ zůstala sama↓ a: prozkoumávala zámek ■ když v tu se najednou ztratila↓ a: došla k @ neznámé komnatě↓ ■ kde babka pletla na kolovratu ■ a Růženka se jí ptá jestli by si taky nemohla zkusit @ zkusit přát na kolovratu ■ no: a babka jí odpověděla že ano↑ že může no a v tu chvíli se Růženka píchla↑ o kolovrat a usla spadla na postel a USLa↓ ■ v tu se všechno v celém království zastavilo↓ ■ no: a: Růženka teda čekala↑ celých sto let↓ ■ samozřejmě že byli nějaký __ nějaký ■ HRdinové který se jí snažili zaCHRÁNIT↓ ■ bohužel se nikdo↓ neprodral přes houští růží ■ tak tedy uběhlo přesně↑ sto let ■ kdy se jeden odvážný princ @ kdy jeden odvážný princ↑ šel @ ■ za Růženkou a ■ houští teda @ ■ prostě: HRad nebo zámek jak byl celý od růží↑ tak mu růže začali ■ sami ustupovat ■ když se dostal k Růžence tak jí políbil něžně↓ ■ a Růženka se v tu chvíli↑ probudila↓ s a: probudil se s ní↑ i celý zámek ■ no: a když nadešla svatba↑ bylo pozváno všech dvanáct sudiček akorát ta třináctá nedorazila↑ ■ ta byla daleko za __ devatero horami↑ a řekami↑ ve svém údolí kde jí měli ■ prostě kde byla šťastná↑ a to je konec této pohádky ■

8A–D

pohádka začíná tím↓ že: si: manželé král a královna přejou děťátko ■ ale: pořád se to vlastně nedaří↑ ale jednou↑ ■ gdyš královna vychází vlastně nebo ■ vychází z vany ■ tak se: objeví žába která jí vlastně přislíbí že do roka budou mít teda král s královnou děťátko a vážně se to tak stane↑ ■ takže vlastně ■ se jim narodí ta to opěvované↑ děťátko dcera↓ ■ a pozvou na její křtiny↓ což má být nějaká velkolepá událost↓ ■ pozvou: strašně strašně moc lidí↑ a: spolu s nimi ■ i dvanáct nebo Třináct vlastně dobrých čarodějek↑ z té země ale mají jenom dvanáct zlatých talířů ■ takže na tu jednu vlastně nezbyl↑ ■ a proto pozvali jenom těch dvanáct↑ ■ ale ta třináctá se na ty __ křtiny stejně přišla↑ ■ a když ta jedenáctá vlastně↓ dopřála nebo dopřála↓ ■ zkrátka jí dali nějaké dary ■ do budoucnosti a když ta jedenáctá jí teda odpřála↑ ■ tak @ vlastně do toho sálu vtrhla ta třináctá↑ a přisoudila jí že: se v patnácti letech píchne o vřeteno↑ a umře↑ a: naštěstí ale ještě zbyla vlastně zbylo↓ kouzlo té poslední↑ teď už vlastně třinácté ■ a ta jí přisoudí že: nezemře↑ ale usne na sto let↑ ■ a vlastně po létech se všechny ty ■ __ všechno to co jí přisoudily↑ ty čarodějky tak se vyplní↑ ■ vlastně ctnostná↑ je milá moudrá↑ a na její patnácté narozeniny král s královnou odjedou↑ ■ takže princezna zůstává sama↑ ■ vlastně na zámku ■ a prochází všechny ty komnaty↑ a narazí na jednu která kde v zámku je zrezavělý klíč↑ ■ tím↑ vlastně se rozletí ty dveře↑ a: tam sedí stařena s jako a vřetenem↑ ■ a: Šípková Růženka tak se menovala ta princezna nebo tak jí pojmenovali ■ tak se vlastně ptala co to je↑☺ protože když se narodila a: vlastně dostala todle ten to přisouzení↑ ■ tak @ král nechal všechna vřetena v království spálit↑ takže se ptala vlastně co to je↑☺ dostalo se jí odpovědi, že je to teda vřeteno↑ ■ a: chtěla si to vyzkoušet↓ __ hned co se poprvé dotkla vůbec ■ toho vlastně vřetena↑ tak se píchla do prstu↑ ■ a okamžitě padla na lůžko↓ ■ a usnula↑ jenže s ní začalo usínat vlastně celé království↑ ■ včetně krále s královnou↑ kteří se tou dobou vraceli vlastně z té cesty ■ a: celé království teda utichalo↓ ■ a: postupně @ princezna měla vlastně usnout na sto let↑ ■ a po sto letech se měla probudit↑ ■ jenže za tu dobu začal zámek obrůstat šípkový keř↑ ■ až @ vlastně nebyla vidět ani korouhev↑ zámku ■ a spoustu spoustu kraleviců a panošů se snažili vlastně jí osvobodit↑ ale vždycky MRZce zhylnuli v houštích↑ takže: vlastně: se ačkoli se snažili tak to nikdy nedopadlo↑ ■ a: jednou tedy ale do království přijel mladý kralevic↑ který vlastně ■ se začal ptát↑ na tu pověst v podstatě↑ ■ a zrovna ten den bylo těch sto let↑ kdy se mohla když se měla začít ■ probouzet ta: princezna ■ a: gdyš __ nechával si ten příběh vyprávět↑ a ačkoliv mu to ten stařec který mu to vyprávěl↑ se mu to snažil rozmluvit↑ protože ■ takle

vlastně zahynulo už strašně moc↑ mladých mužů↑ ale on se stejně nenechal odradit ■ takže ■ @ dojel až k __ samotnému zámku↑ a: ačkoliv byl celý obrostlý↑ tím šípkovým trním↑ tak to trní před ním ustupovalo↑ ■ a: __ dorazil ■ vlastně do trůnního sálu kde spali král s královnou↑ ■ a všechno vlastně služebnictvo tam spalo ■ dokonce i psi na dvoře a MOUchy na stěnách ■ a: tak tedy pokračoval vlastně v prohlídce toho spícího zámku↑ ■ a narazil na komnatu↑ ve které spatřil překrásnou dívku spící↑ ■ a: přišla mu tak krásná že z ní nemohl spustit oči↑ ■ a gdyš k ní přišel↑ tak ji políbil↑ ■ a ona se probudila ■ zeptala se ho co se stalo↑☺ nebo co se vlastně událo↑☺ tak on jí to vypověděl a: šli spolu __ do sálu za tím králem s královnou↑ ■ a postupně se začal probouzet celý: ten zámek ↑ a: potom následovala svatba vlastně princezny a králevice která byla ještě honosnější než samotná samotné křtiny princezny↓ ■ a: ■ ■ ■ a vlastně sudičky↑ nebo ty dobré čarodějky↑ __ jich dorazilo už jenom dvanáct↑ protože ačkoliv byla zvaná i ta třináctá↑ tak se odstěhovala do cizího království↑ a: ty byli rádi že jí↑ tam mají ■

8B-CH

byla jednou jedna královna a král↓ ■ a ti si tuze přáli aby se jim narodilo děťátko ■ a tak jednou královna potkala žábu↑ ■ a řekla jí své přání ■ a žába jí odpověděla ■ že do roka se jí narodí cera↑ ■ přání se skutečně splnilo↓ ■ a ceruška se narodila↓ ■ všichni slavili KŘtiny a všichni byli šťastný ■ král pozval na hostinu své poddané↑ ■ a také dvanáct kouzelnic ■ které měly ■ Růženku↓ ■ obdařit ■ dobrými vlastnostmi↓ ■ a protože talířů bylo jenom dvanáct ■ tak nemoch pozvat třináctou sudičku↑ ■ ■ a ta↑ pak přišla↑ celá rozzlobená ■ a proklela Růženku↓ ■ že ■ až dovrší patnácti let↑ píchne se o vřeteno↓ a zemře↓ ■ a protože dvanáctá sudička eště neřekla své přání↑ ■ tak řekla Růžence že nezemře↑ ■ pouze umře na sto let↓ ■ pouze usne na sto let↓ ■ ■ a tak se král lekl↑ a nechal zničit všechna vřetena v království ■ dyš Růženka dovršila patnácti let↓ ■ rodiče jí zrovna vodjeli protože museli vyřídit nějakou důležitou událost ■ a tak Růženka šla do věže↑ ■ vystoupala po schodech uplně nahoru a tam objevila dveře↑ otevřela je↑ a uviděla stařenu jak tam přede na vřetenu ■ a tak se jí zeptala↑ ■ co to dělá↓ ■ předu↑ odpověděla jí stařena↓ a zeptala se jí↑ jestli si to nechce také zkusit tak Růženka si řekla že si to taky vyzkouší ■ šla k vřetenu↑ a sotva se ho dotkla↑ ■ bodla se ■ v tu chvíli spadla na lůžko které se u ní záhadně objevilo↑ a celý zámek usnul↓ ■ usnuli všichni poddaní↓ ■ všechna zvířata↓ ■ král s královnou kteří zrovna přijeli ■ Růženka↑ ■ i oheň↑ ■ i kuchaři↑ ■ a jako by to ani nestačilo ■ zámek začal obrústat živý plot↓ ■ ze šípkových růží↑ ■ ten kdo vešel až do věže ■ spousta princů kraleviců a kolem jdoucích se pokoušelo zámek a princeznu osvobodit↓ ■ ovšem marně↓ to nijak nebylo živé↑ ■ avšak jednoho dne jeden starý děd ■ vyprávěl mladému kralevicovi tuhle povídku ■ ubylo zrovna sto let vod té tragédie ■ mladému kralevicovi to nedalo a vydal se na zámek ■ a najednou tam trní nebylo místo něj tam byly všude krásné růže↓ ■ kam šel tam mu uhýbaly ■ až došel k otevřeným dveřím ■ vešel dovnitř ■ všude bylo hrozné ticho ■ všichni tam spali↓ viděl spící ptáky↓ ■ spící koně↓ ■ spící poddané↓ ■ až se dostal na horu do věže↑ vtevl dveře ■ a objevil tam spící princeznu ■ ach probud' se řekl a něžně ji políbil↓ ■ gdyš se princezna probírala ihned se do něj zamilovala ■ a tak se konala svatba↓ ■ všichni byli šťastný↓ ■ a nejspíš jim vůbec ___ nevadilo že byli o sto let starší ■ na svatbě bylo všech dvanáct kouzelnic↓ a ta třináctá už se nikdy neukázala↓ ■ a tak všichni žili šťastně↑ ■

9A-CH

žil byl↑ král s královnou↓ ■ a nemohli mít ■ děti↓ ■ a velice si to přáli↓ ■ @ jednoho dne↓ se jim ukázal kouzelný žabák↓ a ten jim řekl↓ ■ že se jim do roka narodí cera↓ ■ a opravdu↑ po roce se jim narodila↑ krásná princezna↓ ■ @ na její křtiny↓ byla uspořádaná velká ___ slavnost a: byly na ní pozvány slavné ■ všechny velké čarodějnice↓ @ z celého království↓■■ těch bylo třináct↓ ale @ ale v království↑ měli pouze dvanáct zlatých talířů↓ ■ na slavnost ■ ___ tak ta to tak třináctá čarodějnice ■ byla našťvaná a nepřišla↓ ■ při předá a blbost když říkaly své sudby↑ tak první čarodějnice říká↑ že bude krásná↓ druhá↓ že bude chytrá↓ a všechny možné vlastnosti které jdou↓ ■ poté co jedenáctá↑ poví svojí sudbu↓ ■ přijde ■ třináctá čarodějnice ■ a říká no↓ ■ co říká až v den jejích patnáctých narozenin↑ se bodne o vřeteno↑ ■ a upadne ve věčnou smrt↓ ■ ovšem @ třináctá ■ dvanáctá čarodějnice↓ ■ která ještě svojí sudbu neřekla↓ se rozhodla to zmírnit↓ ■ a říká že až se bodne o to vřeteno↑ ■ takže pouze usne ■ ve velký věčný spánek↓ ■ ___ král se s tím nechtěl smířit↑ tak nechal všechna↑ vřetena divný slovo zničit↑ ■ @ v den ■ @ v den patnáctých narozenin↑ Růženky ■ @ v den patnáctých narozenin Růženky ovšem král s královnou↓ nemohli↓ ■ zůstat↓ ■ tak odjeli↑ a nechali Růženku doma ___ samotnou↓ samotnou ■ Růženka toho využila↑ a: prohledávala zámek↓ ■ chodila z jedné komnaty na druhou↓ až se dostala do ■ temné staré věže ■ kde právě třináctá ↑ ■ čarodějnice pletla na vřetenu len↑ ■ a Růženka se tomu opravdu divila↑ a ptala se jestli může taky↓ ___ @ hned jak se: ho dotkla↑ ■ se bodla a upadla↑ ■ _____ upadla ve spánek↓ ■ ovšem s ní padl ■ usnul↓ @ usnuli ■ všichni↑ ■ v celém zámku↓ ■ král a královna který se zrovna vrátili↓ ■ @ koně ve stáji↑ ■ mouchy na stěně↑ ■ i kuchař který právě káral kuchtíka↑ ■■ ___ a zámek začal zarůstat živým↑ plotem rostl↑ a rostl↓ až došáhl výšky celého zámku↓ a i ten potom přerostl↓ @ ■ spousta↑ princů se snažila↑ dostat do toho zámku protože slyšeli pověsti které se v království říkaly↓ o to @ o spící princezně↓ kterou ___ by mohli zachránit ■ @ ale každý který se o to pokusil↓ se zasekl v houští↑ a už se z něj nikdy nedostal↓ ■ až po opravdu dlouhé době↓ po sto letech ■ ___ se objevil jeden mladý princ↑ ■ který: se i přes to že se mu to všichni snažili rozmluvit ■ vydal k zámku ■ a: zrovna↓ toto křoví vykvetlo a kouzlem se před ním rozestoupilo↓ ■ tak šel↑ a hledal↑ šel do staré věže↑ kde našel Růženku↑ ■ sem chtěl říkat teď je to zase jinak @ byla velmi krásná↑ a on se na ní musel pořád dívat↑ @ ■ ■ tak jí zlehka políbil↑ ■ v tu ránu↑ se: princezna probudila↑ ■■■ a všimla si hned prince↓ do kterého se zamilovala↑ tak šli dolů do trůnního sálu↑ kde se už také všichni probouzeli král ■ královna ■ koně ve stáji↑ ■

mouchy na stěně↑ ■ a i kuchař ■ ihned dal pohlavek↓ kuchtíkovi↑ ■ __ @ a tak nakonec se uspořádala velká svatba↓ ještě slavnější než↑ křtiny princezny ■ a opět na ní: bylo pozváno↑ ■ dvanáct čarodějnic↑ ■ ke dvanácti zlatým talířům↑ a ta třináctá která Růženku proklela↑ ■ odjela až daleko na konec světa↓ ■

9B-D

@ no tak↓ bylo nebylo a: v jednom království↑ žil král s královnou↓ ■ už dlouhou dobu chtěli děťátko↑ ale nedařilo se to↓ ■ @ jednoho dne když královna vylezla z lázní↑ potkala žabu↑ a ta jí řekla že se její přání splní↑ a: že: se jí do roka ■ narodí děťátko↑ holčička↑ ■ no a slova se splnila a za rok se narodila holčička↑ ■ a král byl tak nadšený že uspořádal velké křtiny↑ a pozval tam nejen rodinu↑ přátele a známé↑ a taky kouzelnice↑ a: jelikož měl jenom dvanáct zlatých talířů z kterých mohl jíst↑ tak jich pozval jenom dvanáct↑ ale __ bylo jich třináct↑ takže jednu nepozval↓ ■ @ no ta třináctá se naštvála↑ a: ■ a: přišla do toho sálu↑ potom co jedenáct proneslo nějakých↓ __ slov nad tou holčičkou↑ ■ jako třeba ctnost krásu zdraví a podobně↑ tak tam přišla a řekla že až dívce bude patnáct tak se píchne o věténko a umře↑ a ta dvanáctá jelikož nemohla ty slova zrušit tak to jenom zmírnila že usne↓ na sto let↓ ■ no: a: tak král chtěl dcerku ochránit↑ ■ @ tak nechal ze království odstranit všechna věténka↑ no ale když bylo dívce patnáct↑ tak musel král s královnou z hradu odjet↑ ze zámku no a princezna si procházela různý komnaty↑ komůrky↑ až našla nějakou starou věž↑ kde: seděla babička a pletla na věténku len↑ no: princezna si to chtěla taky zkusit píchla se do prstu a usnula↑ a s ní usnulo i celé království↓ všichni koně↓ psi↓ a i král královna který se právě vrátili↑ no tak ten zámek obrostlo šípkovýma růžema↑ a přerost ho i↑ ■ že nebylo vidět z toho zámku nic↑ a spousta princů se pokoušelo↓ ■ se prosekat trním ale vždycky tam __ uvízli a bídně zhynuli↑ až jeden kralevic↑ ■ @ kterému ten dědeček vyprávěl tu ■ ten příběh o tom zámku gde spí krásná princezna ↑ ■ tak se tam pokoušel dostat a jelikož už uběhnulo uběhlo sto let od té doby co ta princezna Růženka usla↑ ■ tak se před ním to křoví rozestoupilo↑ a on se dostal do zámku↑ a: ■ viděl tam ty spící kuchařky↓ nějakýho kuchaře↑ který chtěl vytrest vypadá to jakoby chtěl nějakýho kuchtíka↑ psi tam spali koně↓ a všechno↑ i mouchy↓ holuby↓ ■ až našel tu princeznu↑ která: v tej jedné věži↑ ■ tak pomyslel jak je krásná a políbil ji jako když motýl přistává↑ ■ jako jemně↑ a: a ona procitla↑ a spolu s ní i celé království↑ no: a její svatba↑ ■ byla ještě slavnější než její křtiny ještě bohatší a honosnější↑ ■ a pozvali tam zase těch dvanáct @ kouzelnic↑ až na tu třináctou↑ která se mezi tím odstěhovala do ■ jiného království↑ kde byli všichni rádi že ji mají↓ a to je konec ■

Příloha 2:

6.A–D

Byla jedna malá roztomilá holčička jménem Karkulka, každý jí měl rád ale nejradši jí měla její babička která by pro ní snesla i modré z nebe. Jednou ji dala červený klobouk a Karkulce se tak líbil že ho nosila pořád a tak se jí začalo říkat červená Karkulka.

Jednou Karkulce maminka řekla „Karkulko, babička je nemocná, takže jí odneseš bábovku a červené víno, ale hlavně jdi pořád po cestě.“ A tak šla lesní cestou k babičce. Šla, šla a šla a najednou potkala vlka a vlk jí říká „Kampak jdeš holčičko a Karkulka odpověděla: „jdu k babičce je nemocná tak jí nesu bábovku a víno! Vlk se zamyslí a poté řekne, tak já ti poradím když tady sejdeš z cesty rostou tam krásné květiny když je natrháš bude mít určitě radost. Karkulka mu odpoví, jistě určitě bude mít radost.“ Tak sešla z cesty a začala trhat květiny. Mezitím vlk běžel k babičce. Přiběhne ke dveřím a zaklepe z druhé strany dveří se ozve „pojd'te dál.“ Vlk si pootevře dveře a sežere babičku. Pak si obleče babiččinu košili a když na dveře zaklepe Karkulka tak si rychle vleze do postele a říká „Pojd' dál pootevři si dvířka.“ Karkulka vejde a ptá se „babičko proč máš tak velké oči?“ vlk odpoví „abych tě lépe viděla.“ „a proč máš tak velké uši?“ „abych tě lépe slyšela.“ „a proč máš tak velké ruce?“ „abych tě mohla obejmout.“ a proč máš tak velkou pusu?“ „abych tě mohla lépe sežrat“ A sežral Karkulku. A pak usnul a hrozně chrápal. Když šel kolem lovec a slyšel to chrápání šel se tam podívat. A vidí vlka tak mu rozřízne břicho a osvobodí babču a Karkulku. Tak mu nanesli do břicha kameny a vlk zemřel. A když šla karkulka příště do lesa už nikdy nesešla z cesty a dávala si větší pozor KONEC

6B–D

Žila byla Červená Karkulka každý ji hrozně miloval a měl jí rád. Jednoho dne jí babička dala červený čepček proto se jí začalo říkat Červená Karkulka. Jeden den když babičce bylo blbě tak maminka řekla: „Karkulko dojdeš za babičkou a přineseš jí koláč a víno. Hlavně nikdy nescházej z cesty!“. Když Karkulka vyrazila tak v lese potkala vlka jenže se ho nebála protože ho ještě nikdy nepotkala. Vlk se jí ptal „Co neseš v košíčku?“ Karkulka řekla „Koláč a víno pro babičku“. Vlk se jí ptal „a kde bydlí babička?“. Bydlí mezi třemi duby a vedle lískových keřů. Vlk jí řekl „Natrhej kytky pro babičku,“. Tak Karkulka trhala a vlk mezi tím běžel k babiččinu baráčku když vešel tak babičku snědl. Mezitím Karkulka přišla k chaloupce uviděla otevřené dveře a hned se jí to zdálo podivné. Když vešla tak odhrnula záclonu a uviděla babičku ptala se jí „Proč máš tak velké uši?“ „To abych tě lépe slyšela“ „A proč máš tak velké oči?“ „To abych tě lépe viděla,“ „A proč máš tak velké ruce?“ „To abych tě lépe objala,“ „A proč máš tak velkou tlamu?“ „To abych tě lépe sežrala...“. Vlk vyskočil a Karkulka byla ve vlkově břiše. Když šel lovec kolem chaloupky slyšel divné chrápání vešel dovnitř a uviděl vlka tak vzal pušku a pak si řekl jestli náhodou není v břiše babička a Karkulka tak vzal nůžky a začal vlkovi párat břicho vylezla babička a potom Karkulka potom vlkovi do břicha nandala kameny zašili a když vlk stal tak padl a umřel. Lovec mu stáhl kůži a šel domů.

ZAZVONIL ZVONEC A POHÁDKY JE KONEC!

7A-CH

Žila byla jedna Karkulka, říkali jí červená protože dostala červený čepec od své milované babičky. Jednoho krásného dne řekla maminka Karkulce že má donést víno a bábovku staré nemocné babičce. A tak se vydala Karkulka šla a šla a najednou potkala vlka a ten se jí ptá jak se máš karkulko. Karkulka odpověděla: „mám se dobře a co ty vlku“. Vlk řekl: „dobře, dneska je krásný den les je tak krásný ty ptáčci jak zpívají a ty, květiny a co neseš v košíku zeptal se vlk. Karkulka odpověděla: „víno a bábovku pro babičku“ a kde bydlí tvoje babička?“ Karkulka si pomyslela že by mohl vzít kytičky a utrhla první kytku a uviděla ještě hezčí a řekla si, že u potoku budou hezčí pomyslela si karkulka. Rozloučila se z vlkem a utíkala k potůčku mezi tím vlk běžel k babičce, karkulka byla u potůčku a tam byla květina vedle květiny nádherné jako západ slunce. Vlk doběhl k babičce zaklepal babička mu řekla ať vezme za kliku vlk otevřel a skočil a zblajzl babičku. Jak karkulka trhala kytičky uvědomila si že je spousta hodin a utíkala co jí nohy stačily. Vlk si zalezl do peřiny a vzal si babičky čepec a brýle. Najednou někdo zaťukal byla to karkulka vešla a divila se, a ptala se babičko proč máš tak velké uši to abych tě lépe slišela, a proč máš tak velké oči, to abych tě lépe viděla, a proč máš tak velké zuby to abych tě lépe snědla a karkulka byla taky v břiše. Šel okolo myslivec a koukal jak vlk leží v posteli a spí vběhnul tam a rozpáral mu břicho. U velkého ořechu na konci lesa. Vyskočila karkulka a babička nanesli vlkovi do břicha kamení a hodili ho do studny a on se utopil. Pro karkulku je ponaučení že nemá scházet z cesty.

7B–D

Byla nebyla jedna malá holčička, která byla velmi sladká, že by jí nikdo neodolal. Jednoho dne dostala malá holčička od babičky červený sametový čepeček. Malá holčička si čepeček tak zamilovala. Nosila ho každý den a proto jí začaly říkat Červená Karkulka. Jednoho dne maminka dala Karkulce košík s koláčem a vínem. Chtěla se vydat na cestu, ale v tom jí maminka zastavila a povídá jí: „Karkulko, né abys šla přes les, jdi rovnou k babičce“ Karkulka jí odpověděla, že přes les nepůjde rozloučila se a kráčela si to rovnou po cestě. Když tak jde tak po cestě potká vlka a ptá se jí: „Ahoj dívkenko jak pak se jmenuješ,“ a Karkulka odpověděla: „Karkulka“. Vlk se na ní usměje a povídá: „A Karkulko co neseš v tom košíku,“ a Karkulka odpoví: „Víno a koláč pro babičku“ vlk: „A kde bydlí tvá babička“ Karkulka: „asi 15 minut po cestě mezi třemi duby“. Vlk se usmál a doprovází Karkulku k babičce. Po cestě si povídají, ale Karkulka si nevšímá věcí okolo sebe tak jí vlk poví: „Karkulko podívej se kolem sebe, slyšíš ty ptáčky zpívat a ty krásné květiny u lesa?“ Karkulka se na květiny podívá a myslí si, že by nebyl špatný nápad babičce natrhat kytici. Když přijde k lesu vidí krásnou kytíčku a za ní ještě hezčí a takhle pokračovala pořád dál a dál do lesa. Vlk toho využije a utíká směrem k babičce. Když k babičce doběhne zaklepe a babička říká: „zatahni za kliku a vejdi dovnitř bolí mě nohy tak tam nedojdu“ vlk zatahne za kliku vběhne dovnitř a babičku beze slov sežere. Když Karkulka měla kytici nazbieranou šla k babičce, přišla k chatce zaklepe a vlk povídá: „vejdi dál Karkulko už tě tu čekám“ Karkulka povídá vlkovi: „Babičko proč máš tak velké oči?“ vlk: „Abych tě lépe viděla“ Karkulka: „A proč máš tak velké ruce“ Vlk: „To abych tě lépe objala Karkulka: „A proč máš tak velké uši?“ vlk: „To abych tě lépe slyšela“ Karkulka: „A proč máš tak velké zuby?“ vlk: „To abych tě sežral“ sotva to dořekl Karkulka už byla ve vlkovo tlamě. Vlk si šel lehnout a začal chrápat. Jde kolem myslivec a říká si pro sebe že ta babička nemůže tak chrápat radši to jde omrknout, no co neviděl vlka převlečeného do babiččina županu. Tak teda vlka na břicho rozpárá a z břicha vyleze živá Karkulka a hned po ní babička. Karkulka poděkuje dá vlkovi do břicha velký a těžký kámen, babička vlkovi zašije díru v břicho a čekají až se vlk probudí. Když se vlk probudí tak vyšel z domu a umřel. Karkulka byla moc ráda, že je vše v pořádku a mamince slíbila že už nikdy přes les nepůjde. Babička si snědla koláč a vypila láhev vína. KONEC...

8A–D

Jedna babička neskonale milovala svou vnučku a možná i na důkaz její lásky jí jednou věnovala karkulku červené barvy a dívka k ní tak přilnula, až ji nechtěla vůbec sundávat, takže za čas se pro ni vžilo přezdívaní Červenou karkulkou.

Stalo se ale že babička onemocněla a maminka Červenou karkulku chtěla poslat s koláčem a vínem na návštěvu k staré ženě aby se rychleji zotavila. Poučila ji o tom, aby se nikde netoulala a Karkulka potvrdila tyto podmínky podáním ruky. Vypravila se tedy na cestu, ale potkala se s vlkem. Jelikož před tím žádné takové zvíře neznala, neprokoukla jeho lstivost, nechala se tedy snadno nachytat. Zodpověděla mu jeho všetečné otázky, takže vlk za chvíli věděl jak kam dívka jde, tak i jak je to naléhavé a zkrátka všechno co sám potřeboval.

Aby se stihl dostat za Karkulčinou babičkou, odlákal pozornost děvčátka tím, že by měla natrhat květiny rostoucí nedaleko u cesty. Když jich natrhala tolik, že je ani pobrat nemohla, konečně se vypravila dál v cestě.

To už ale byl vlk u babičky a i jí stihl spořádat. Oblékl si její čepec a zalezl do postele, už jenom vyčkávajíc, kdy Karkulka dorazí. Po chvílce se tak skutečně stalo. Vlk ani nešel dívce otevřít s tím, že je „babička“ tak zesláblá, že se ani zvednout nemůže. Karkulka tedy vešla a ihned se podivila nad tím, že má babička-vlk čepec tak sražený v čele. Nakonec se ale s domnělé stařenky vyklubal onen prohnílý vlk, který kromě babičky už spořádal i Karkulku. Po tak vydatném obědě se svalil zpět na postel a začal hlasitě chrápat.

Za nedlouho šel kolem lovec, pomyslí si, jak moc ta babička dnes chrápe, se nakonec rozhodl ji navštívit. Uviděl v její posteli vlka a hned ho napadlo jej zastřelit, ale uvědomil si, že může mít v břiše babičku, takže vzal nůžky a rozpáral vlkovi břicho. Nakonec mu z břicha vylezla babička a dokonce i s vnučkou. Do rozpáraného břicha nanosili vlkovi kamení a ten nakonec zemřel.

Babička se po koláči a vínu skutečně uzdravila, Karkulka se vrátila úspěšně domů a lovec si za své služby odnesl vlčí kožešinu.

8B-CH

Pohádka o Červené Karkulce

Povíme si pohádku o Červené Karkulce. A proč se jí tak říká? Nýbrž jí jednoho dne její milovaná babička darovala červený čepec. „Karkulko!“ zavolala maminka svou dceru. „Ano mami?“ přiběhla Karkulka. „Tady máš košíček, zajdeš s ním k babičce, hlavně si dej pozor, je v něm červené víno, abys lahev nerozbila a víno nerozlila a je tam i koláč.“

Karkulčina babička bydlela v lese, proto jí maminka nakázala, aby se po cestě nikde nezastavovala a šla rovnou k babičce. Tak Karkulka vyrazila. Šla, šla a šla hlouběji do lesa, když ji najednou někdo pozdravil. „Dobré ráno!“ pozdravil ji vlk. „Kampak míříš?“ zeptal se jí. „K babičce, dobrý vlku.“ odpověděla. „A kde pak bydlí, smím-li se zeptat?“ „To víš že smíš, bydlí v chaloupce, uprostřed lesa, lemované třemi duby“ „A pročpak tak pospícháš? Jen se podívej, jak je krásný den, slunko svítí, obláčky na nebi a těch květin co tu roste! Proč si nějaké nenatrháš pro radost?“ lákal jí vlk. „No páni!“ žasla Karkulka. „Že jsem si jich nevšimla dřív.“ prohlásila. Vlk se v duchu radoval, že mu jeho lest vychází. „A co vlastně máš v tom košíčku?“ ptal se dál. „Koláč a červené víno, pro babičku!“ odpověděla a vlk se mlsně olízl.

Zatímco Karkulka trhala ty nádherné květiny, vlk běžel k babiččině chaloupce. Dorazil ke dveřím a zaklepal na ně. „Kdo je tam?“ zeptala se babička. „Tvá vnučka, Červená Karkulka! Nesu ti červené víno a koláč!“ odpověděl vlk. „Jen pojď dál, Karkulko, dveře jsou otevřené!“ zvolala babička. Vlk vstoupil do chaloupky a šel rovnou do ložnice, aby slupnul babičku. Poté si vzal její čepec a lehnul si místo ní do postele.

Mezitím se Červená Karkulka rozpomněla, že má jít k babičce a vyrazila. Když dorazila k chaloupce, všimla si, že jsou dveře otevřené. „To je divné“ podivila se Karkulka a vešla dovnitř. Odložila si košíček. „Babičko!“ zavolala. Nic se neozvalo. Vešla tedy do ložnice. „Babičko, je ti dobře? Dnes vypadáš nějak divně,“ optala se Karkulka. „Ale to víš že je mi dobře!“ odpověděl vlk. „A proč máš tak velké uši?“ zeptala se. „Ale, jsem stará a nedoslýchavá žena, to abych tě lépe slyšela!“ „A pročpak máš tak velké oči?“ ptala se dál. „Inu, zrak už mi moc dobře neslouží, to abych tě lépe viděla!“ „A proč máš tak velkou tlamu?“ nedala se. „To aby se mě tě lépe žralo!“ V tu chvíli vlk vyskočil z postele a sežral Karkulku. Naštěstí šel kolem lovec, který slyšel podivné chrápání. Vešel dovnitř a spatřil spícího vlka. „Nežila tu náhodou babička?“

podivil se. Napadlo ho, že ji vlk sežral a tak rozpáral vlkovo břicho. Poté z vlka vyskočila Karkulka s babičkou a společně naplnili vlkovo břicho kamením, aby se už nezvedl. Poté společně oslavovali u koláče a vína.

9A-CH

Bylo, nebylo žila jednou jedna holčička. Každý ji měl rád, jen, co se na ni podíval, ale babička nejvíce. Jednou jí dala červený čepec a ta jej pořád nosila, proto jí lidé začali říkat Červená Karkulka.

Jednou maminka řekla Karkulce, ať donese nemocné babičce na posilněnou čerstvě upečený koláč a víno. A dodala: „Né, že sejdeš s cesty mohlo by se ti něco stát,“. Karkulka poslechla a šla lesní cestou k babičce. Po cestě potkala velkého šedivého vlka, jenomže Karkulka žádného vlka do té doby nepotkala,. Vlk spatřil holčičku s košíkem samotnou v lese, tak si pomyslí, že by to mohla být snadná kořist, a praví: „kampak s tím košíkem, sama v lese?“. Karkulka na to: „k babičce, bydlí tady v lese ještě čtvrt hodiny po cestě, její chaloupka je mezi duby a ořeším.“ Vlk si tedy pomyslel, že sní jak babičku tak i Karkulku a říká jí: „ty chodíš po lese a ani se nerozhlížíš, jak je tu krásně.“ Karkulka teda otevřela oči a koukala, jak jsou všude květiny a začala je sbírat pro babičku.

V tom vlk vyběhl k babičky chaloupce a zaklepal na dveře. Babička se ozvala: „Pojď dál, dveře jsou otevřené.“ Tak vlk šel vstoupil do ložnice a babičku spolkl. Po chvíli přišla i Karkulka, diví se, že jsou otevřené dveře, tak se jde podívat do ložnice na babičku. A ptá se: „proč jseš tak tlustá?“ Tak vlk vyskočí z postele a říká: „protože jsem sežral babičku a teď sním i tebe.“ Jak řek tak udělal, ale po tom co snědl babičku i Karkulku byl vyčerpaný tak si lehl do postele a usnul. Jenomže začal nahlas chrápat, a když šel kolem lovec tak to uslyšel tak, se šel podívat dovnitř. Když prohledával chaloupku spatřil vlka, jak spí v babičky posteli. Zachoval se pohotově a vlka rospáral z jeho břicha vyskočila Karkulka s babičkou. Nandali mu do břicha kameny a zašili mu je tam. Když se probрал tak se nemohl hýbat a po chvíli i zemřel. tak nevěděla s čím si zachází

Karkulka potkala i jiné vlky, ale už na ně byla připravená a dávala si pozor.

KONEC

9B–D

Bylo, nebylo, žila, byla malá holčička. Každý ji měl hned rád, nejradši ji ale měla babička. Darovala ji červenou karkulku, která se dívce zalíbila tak, že ji nosila každý den. Jednou ji mamka poslala s koláčem a lahví vína za babičkou. Babička bydlela uprostřed černého lesa. Předtím než vyšla ji, ale varovala: „Jdi rovnou za babičkou, nikde se nezastavuj a s nikým se nebav.“ Karkulka to slíbila a na potvrzení onoho slibu si podaly ruce.

Karkulka šla pomalu po cestě. Najednou ji cestu skřížil vlk. Nezkušená dívka ještě nevěděla, co to je za prevíta, a tak se s ním v klidu zastavila na kus řeči: „Kampak jdeš Karkulko?“ zeptal se vyzívavě vlk. „Ále, jdu jenom za babičkou. Nesu ji nějaké dobroty.“ opověděla. Vlk si pomyslel, že Karkulka bude určitě chutnější než ta stařena. „A kdepak tvá babička bydlí?“ zjišťoval vlk. „Je to tady už jenom kousek po cestě. Určitě to tam znáš.“ Vysvětlovala mu. „Podívej! Všude kolem roste nádherné kvítí. Nechceš ho babičce natrhat?“ Karkulka úplně zapomněla na maminčina varování a poslechne vlka. Začala sbírat květiny a zacházela dál a dál do hustého lesa.

Mezitím vlk doběhl k babiččiným dveřím a zabouchal. „To jsem já, Karkulka, nesu ti něco na zub.“ zalhal. „Pojď dál milé děvče. Je odemčeno, stačí vzít za kliku.“ Vlk vtrhl do ložnice a naráz spolkl babičku, která nestihla ani zavolat o pomoc.

V tom si Karkulka uvědomila, že má zajít za babičkou. Rozběhla se hned k chaloupce. „Buch. Buch. Buch.“ Klepala na dveře. Ty zavržaly a samy se otevřely. Se strachem v očích došla k posteli, kde ležela babička s čepcem naraženým až po oči. „Babičko, proč máš tak velké uši.“ Zeptala se zvědavá karkulka. „Abych tě lépe slyšela.“ Odvětil vlk pozměněným hlasem. „A proč máš tak velké oči?“ vyzvíдалa. „Abych tě lépe viděla.“ I na tuto otázku odpověděla jiným hlasem. „A proč máš tak velký ruce?“ Nepřestávala se ptát. „Abych tě mohla lépe obejmout.“ „A proč máš tak velkou pusu?“ položila další otázku. To vlkovi došla trpělivost a zařval: „To abych tě mohl lépe sežrat.“ A spolkl i karkulku. Po takovém chutném jídle se svalil na postel a usnul.

Kolem chaloupečky kráčel lovec. „Kdo to tady tak nahlas chrápe? To přece nebude ta stará paní co tu bydlí.“ Uvažoval nahlas. Rozhodl se vtrhnout do vnitř. A co neviděl? Vlka chrápajícího a rozvaleného na posteli s napraným pupkem. Popadl nůžky. Střich. Střich. Rozstříhal mu břicho. Odtud vyskočila zdravá Karkulka a po ní i babička. Navíc, mu do břicha vložili kameny. Po probuzení ho kameny stáhly na zem a vlk už se nezvedl. Poté si společně dali koláč ... na oslavu života.

Karkulka svatosvatě přísahala, že maminku už bude poslouchat na slovo. A když zase potkala jiného vlka už se s ním nezastavila ani ho nepozdravila. A když ten vlk došel k chalupě. Nepustili ho dovnitř a společně ho přemohly.